

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

CİNSİYET FAKTÖRÜNÜN, BAĞLANMA STİLLERİNE VE YALNIZLIĞA
ETKİSİNİN META ANALİZİ

TEZİ YAZAN
Ersal KESMEZ

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Gülhan TEMEL
Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. İbrahim İNAN
Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Semra ERDOĞAN

YÜKSEKLİSANS TEZİ

MERSİN / ARALIK 2017

İMZA ve ONAY

T.C
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

201510019 numaralı öğrencimiz olan Ersal KESMEZ tarafından hazırlanan “CİNSİYET FAKTÖRÜNÜN, BAĞLANMA STİLLERİNE VE YALNIZLIĞA ETKİSİNİN META ANALİZİ” başlıklı bu tez çalışması jürilerimiz tarafından oy birliği ile PSİKOLOJİ Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

(Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.)

Üniv. Dışı - Tez Danışmanı - Jüri Başkanı: Doç. Dr. Gülhan TEMEL
(Mersin Üniversitesi)

(Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.)

Üniv. İçi - Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. İbrahim İNAN

(Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.)

Üniv. Dışı - Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Semra ERDOĞAN
(Mersin Üniversitesi)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylıyorum.

(Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.)

06 / 12 / 2017

Doç. Dr. Murat KOÇ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

İTHAF

Kıvrıçığıma ve Atom Karıncama

Kızlarıma...

ETİK BEYANI

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
 - Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
 - Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
 - Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
 - Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,
- bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

06 / 12 / 2017

Ersal KESMEZ

TEŞEKKÜRLER

Bu eserin oluşturulmasında bana bir danışmandan öte arkadaş gibi rehberlik eden danışmanım ve hocam **Doç. Dr. Gülhan TEMEL**'e teşekkür ederim.

Tez yazım aşamasında destekleyici ve teşvik edici olup bir çok çeviride yardım eden İngilizce öğretmeni ve eşim **Esma KESMEZ**'e her daim yanımda olduğundan dolayı teşekkür ederim.

İngilizce öğretmeni **Erkan ALKAN**'a çevirilerde bana yardım etmesinden dolayı teşekkür ederim.

İngilizce öğretmeni **Seray TAŞÇI**'ya çevirilerde bana yardım etmesinden dolayı teşekkür ederim.

ÖZET

CİNSİYET FAKTÖRÜNÜN, BAĞLANMA STİLLERİNE VE YALNIZLIĞA ETKİSİ ÜZERİNE BİR META ANALİZ ÇALIŞMASI

Ersal KESMEZ

Yüksek Lisans Tezi, Psikoloji Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Gülhan TEMEL

Aralık 2017, 102 sayfa

Amaç: Bu çalışmanın amacı cinsiyet faktörünün, üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ve yalnızlık düzeyleri üzerinde bir etkisi olup olmadığını hakkında genel bir görüş elde etmektir.

Yöntem: Araştırma kapsamına; 1990 ile 2017 yılları arasında üniversite öğrencilerinde bağlanma stilleri ve yalnızlık konularında üretilen makale ve tez alınmıştır. Çalışmada ulaşılan veriler meta-analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Meta Analiz aşamasında Medcalc®v10.3.0 paket programı kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmada cinsiyet faktörüne göre bağlanma stilleri ve yalnızlığın kişi sayısı, ortalama puanları ve standart sapma puanları verilen 30 makale yer almıştır. Yapılan meta analiz sonucuna güvenli bağlanma, korkulu bağlanma ve saplantılı bağlanma stilleri üzerinde cinsiyetin bir etkisi olduğu bulunurken, kayıtsız bağlanma stili üzerinde cinsiyetin bir etkisi bulunamamıştır. Erkeklerin güvenli bağlanma ve saplantılı bağlanma stilleri kadınlara göre anlamlı olarak farklıdır. Kadınların korkulu bağlanma stiline erkeklerle göre anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Yalnızlık üzerinde de cinsiyetin bir etkisi olduğu bulunmuştur. Erkeklerde yalnızlığın kadınlara göre anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur.

Tartışma ve sonuç: Bu konuda Türkiye merkezli yapılan çalışmaların bütünü taranarak meta analize alınmıştır. Ulaşılan sonuçlar temel alınarak cinsiyet faktörünün, bağlanma stilleri ve yalnızlık üzerinde ki etkisi tartışılmıştır. Cinsiyetin, güvenli bağlanma, korkulu bağlanma, saplantılı bağlanma ve yalnızlığın oluşumunda etkisi bulunmuştur. Güvenli bağlanma, korkulu bağlanma, saplantılı bağlanma ve yalnızlıkla ilgili kadınlarla erkekler arasında anlamlı bir fark vardır. Kayıtsız bağlanma stiline

oluşumunda cinsiyetin etkisinin olmadığı bulunmuştur. Çalışmanın sınırlıkları doğrultusunda daha sonraki araştırmalar için gündem oluşturulmuştur.

Anahtar kelimeler: Cinsiyet, Bağlanma Stilleri, Yalnızlık

ABSTRACT**A META-ANALYSIS STUDY ON THE EFFECT OF GENDER FACTOR ON ATTACHMENT STYLES AND LONELINESS****Ersal KESMEZ****Master's Thesis, Department of Psychology****Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Gülhan TEMEL****December 2017, 102 Pages**

Aim: The purpose of this study is to examine whether the gender factor has an effect on university students' attachment styles and loneliness levels or not by meta-analysis.

Method: The data obtained in the study was analyzed by using the meta-analysis method. Within the scope of the research, 27 articles and theses produced between 1990 and 2017 have been taken in accordance with the purpose and limitations of the research. The effect size in the research, significance and heterogeneity values were calculated by using MEDCALC meta-analysis program.

Findings: There were 30 articles in the study, including attachment styles and loneliness according to gender, number of people, average scores and standard deviation scores. According to results of meta-analysis, it was found that gender had an effect on secure attachment, fearful attachment, and obsessive attachment styles, whereas it was found that there was no gender effect on the indifferent attachment style. Men's secure attachment and obsessive attachment styles are significantly different from women's. Women's fearful attachment style was found to be significantly different from men's. It has also been found that gender affects loneliness. Loneliness in men was found to be significantly different from that in women.

Discussion and Conclusion: In this regard, the whole of Turkey-based studies were taken into meta-analysis by scanning. Based on the results obtained, the attachment styles of the gender factor and the effect on loneliness have been discussed. It was found that gender factor had effect on the the formation of secure attachment, fearful attachment, obsessive attachment and loneliness. There is a significant difference between men and women regarding safe attachment, fearful attachment,

obsessive attachment and loneliness. It has been found that there is no gender effect on the formation of the indifferent attachment style. In line with the limitations of the work, an agenda was set up for further research.

Keywords: Gender, Attachment styles, Loneliness

ÖNSÖZ

Yaşamsal gereksinimlerden biri olan bağlanma insan hayatında ilksel bir etkinliktir. Bağlanma yaşam boyunca benlik algılarında, seçimlerde, iş yaşamında, aile içi ilişkiler de, ve diğer birçok ilişkilerde rol oynamaktadır. Kaynağı erken yaşlarda başlayan ve hayat boyu devam eden bu süreç, hayatın insanlara getirdiği her seçimde doğrudan veya dolaylı olarak etki yaratmaktadır. Hatta kişiler arası ilişkilerimizin sonucunda bazen de yalnızlık durumu oluşmaktadır. Cinsiyetimizin bağlanma stillerinin oluşumda ve yalnızlık durumunun oluşumunda doğrudan veya dolaylı etkisi olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmada hayatımızda ki her seçimimizi doğrudan veya dolaylı etkileyen bağlanma stilimizin ve hayatta her insanın yaşayabileceği bilişsel bir durum olan yalnızlık durumunun oluşumunda etki gösteren faktörlerden biri olan cinsiyetin, bağlanma stillerine ve yalnızlığa etkisine dair bir meta analiz yapılarak genel bir kaniya varılmıştır.

Çalışmamızın evde, iş yerlerinde, okullarda ve diğer sosyal alanlardaki kişiler arası ilişkilerde, kurulan bağlanma stilleri veya yalnızlık durumları ile ilgili sorunların çözümünde cinsiyet faktörünün etkisinin dikkate alınması ümidiyle...

İÇİNDEKİLER

KAPAK	i
İMZA ve ONAY	ii
İTHAF	iii
ETİK BEYANI	iv
TEŞEKKÜRLER	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	viii
ÖNSÖZ	x
KISALTMALAR LİSTESİ	xv
TABLO LİSTESİ	xvi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xvii
EKLER LİSTESİ	xviii

BÖLÜM I

1. GİRİŞ	1
1.1.Araştırma Problemi	2
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	3
1.5 Araştırmanın Hipotezleri.....	4

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	5
2.1. Bağlanma.....	5
2.1.1. Bartholomew'in Dörtlü Bağlanma Modeli	7
2.1.1.1. Güvenli (Secure) Bağlanma Stili	8
2.1.1.2. Saplantılı (Preoccupied) Bağlanma Stili	9
2.1.1.3. Kayıtsız (Dismissing) Bağlanma Stili.....	9
2.1.1.4. Korkulu (Fearful) Bağlanma Stili	9
2.2. Yalnızlık.....	10

2.3. Meta Analiz.....	12
2.3.1. Meta Analiz Tarihçesi.....	13
2.3.2. Meta Analiz Avantajları ve Dezavantajları	15
2.3.3. Meta Analiz Süreci	16
2.3.4. Etki Büyüklüğü	16
2.3.4.1. Kappa İstatistiği	17
2.3.4.2. Sonuç Değişkeni İkili Yapıda Olduğunda Etki Büyüklüğünü Hesaplama	19
2.3.4.2.1. Risk Oranı	19
2.3.4.2.2. Olasılık Oranı.....	20
2.3.4.2.3. Risk Farkı.....	20
2.3.4.3. Sürekli Yapıda Kullanılan Özet İstatistikler	21
2.3.4.3.1. İki Değişken Arasındaki İlişkinin Derecesi	21
2.3.4.3.2. Ortalamalar Arası Fark (MD)	22
2.3.4.3.3. Standardize Edilmiş Ortalamalar Arası Fark	23
2.3.4.3.3.1. Cohen'in D İstatistiği Hedges'in G İstatistiği....	23
2.3.4.3.3.2. Glass'ın D İstatistiği	23
2.3.4.3.3.3. Etki Büyüklükleri Arasında Dönüşümler	24
2.3.5. Çalışmaların Birleştirilmesinde Kullanılan İstatistiksel Model Seçimi.....	25
2.3.5.1. Sabit Etki Modeli (Fixed Effect Model).....	26
2.3.5.2. Rastgele Etki Modeli	29
2.3.6. Meta Analizde Heterojenlik ve Heterojenlik Testi	32
2.3.6.1. Cochran'ın Q İstatistiği.....	32
2.3.7. Heterojenliğin Ölçümü	32
2.3.7.1. τ^2 İstatistiği	32
2.3.7.2. H İstatistiği.....	33
2.3.7.3. I^2 İstatistiği.....	33
2.3.8. Grafik Gösterimleri.....	34
2.3.8.1. Forest Plot	34
2.3.8.2. Galbraith Radial Grafik	35
2.3.8.3. L'abbe Grafik.....	36
2.3.8.4. Funnel Plot.....	37
2.3.8.5. Normal Quantile Grafik	38

BÖLÜM III

3. YÖNTEM	40
3.1. Araştırmanın Amacı	40
3.2. Araştırma Modeli	40
3.3. Araştırmanın Örneklemi.....	40
3.4. Araştırmanın Aşamaları	41
3.5. Veri Toplama Araçları	42
3.5.1. İlişki Ölçeği Anketi:.....	42
3.5.2. UCLA Yalnızlık Ölçeği:.....	43
3.6. Verilerin Analizi.....	44

BÖLÜM IV

4. BULGULAR	45
4.1. Cinsiyet Faktörünün, Güvenli Bağlanma Stiline Etkisine Ait Bulguları	45
4.2. Cinsiyet Faktörünün, Korkulu Bağlanma Stiline Etkisine Ait Bulguları.....	47
4.3. Cinsiyet Faktörünün, Saplantılı Bağlanma Stiline Etkisine Ait Bulguları.....	50
4.4. Cinsiyet Faktörünün, Kayıtsız Bağlanma Stiline Etkisine Ait Bulguları.....	53
4.5. Cinsiyet Faktörünün, Yalnızlığa Etkisine Ait Bulguları.....	56

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA	60
5.1. “Cinsiyetin, Güvenli Bağlanma Stiline Etkisi Var Mıdır?“ Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışması Ve Yorumu	60
5.2. “Cinsiyetin, Korkulu Bağlanma Stiline Etkisi Var Mıdır?“ Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışması Ve Yorumu	61
5.3. “Cinsiyetin, Saplantılı Bağlanma Stiline Etkisi Var Mıdır?“ Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışması Ve Yorumu	63
5.4. “Cinsiyetin, Kayıtsız Bağlanma Stiline Etkisi Var Mıdır? “Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışması Ve Yorumu	64
5.5. “Cinsiyetin, Yalnızlığa Etkisi Var Mıdır? “Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışması Ve Yorumu.....	64

BÖLÜM VI

6. SONUÇ VE ÖNERİ	67
6.1. Sonuç.....	67
6.2. Öneri.....	68
7. KAYNAKÇA	70
8. EKLER	78
8.1. EK 1. İlişki Ölçekleri Anketi (Relationship Scales Questionnaire; RSQ).....	78
8.2. EK 2. UCLA Yalnızlık Ölçeği.....	81
8.3. EK 3. Etik Kurul Onay Belgesi.....	83
9. ÖZGEÇMİŞ	84

KISALTMALAR LİSTESİ

İÖA	: İlişki Ölçeği Anketi
UCLA	: University of California Los Angeles Loneliness Scale
\bar{X}	: Ortalama puan
Ss	: Standart sapma
N	: Kişi sayısı

TABLO LİSTESİ

Tablo 1.	2*2'lik tablo.....	17
Tablo 2.	Fleiss (2003)'e göre kappa katsayısının yorumu	18
Tablo 3.	Altman DG(1991) 'a göre kappa katsayısının yorumu	19
Tablo 4.	Landis ve Koch (1997) 'a göre kappa katsayısının yorumu	19
Tablo 5.	Etki Büyüklükleri Hesaplama Formülleri	23
Tablo 6.	Meta Analizde Bireysel Çalışmaların Ve Genel Etki Büyüklüğünün Gösterimi.....	25
Tablo 7.	1990-2017 yılları arasında yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımı	41
Tablo 8.	1990-2017 yılları arasında yapılan çalışmalarda cinsiyet faktörüne göre güvenli bağlanma değerleri.....	45
Tablo 9.	Güvenli bağlanma stiline ait meta analiz grafiği	46
Tablo 10.	1990-2017 yılları arasında yapılan çalışmalarda cinsiyet faktörüne göre korkulu bağlanma değerleri	48
Tablo 11.	Korkulu bağlanma stiline ait meta analiz grafiği.....	49
Tablo 12.	1990-2017 yılları arasında yapılan çalışmalarda cinsiyet faktörüne göre saplantılı bağlanma değerleri	51
Tablo 13.	Saplantılı bağlanma stiline ait meta analiz grafiği.....	52
Tablo 14.	1990-2017 yılları arasında yapılan çalışmalarda cinsiyet faktörüne göre kayıtsız bağlanma değerleri	54
Tablo 15.	Kayıtsız bağlanma stiline ait meta analiz grafiği.....	55
Tablo 16.	1990-2017 yılları arasında yapılan çalışmalarda cinsiyet faktörüne göre yalnızlık değerleri	56
Tablo 17.	1990-2017 yılları arasında yapılan çalışmalarda cinsiyet faktörüne göre yalnızlık değerlerinin devamı	57
Tablo 18.	UCLA Yalnızlık anketi sonuçlarına ait meta analiz grafiği.....	58

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.	Yetişkin Bağlanma Modeli (Bartholomev & Horowitz, 1991)	7
Şekil 2.	Kanıt Piramidi	13
Şekil 3.	Sabit Etki Modeli-Gerçek Etki Büyüklükleri	26
Şekil 4.	Sabit Etki Modeli- Gerçek Etki Büyüklüğü Ve Örnekleme Hatası	27
Şekil 5.	Sabit Etki Modeli- Örnekleme Hatasının Dağılımı	28
Şekil 6.	Rastgele Etki Modeli – Gerçek Etkilerin Dağılımı.....	29
Şekil 7.	Rastgele Etki Modeli - Gerçek Etkiler.....	30
Şekil 8.	Şekilde Gözlenen Ve Gerçek Etki Büyüklüğü Arasındaki Fark Gösterilmiştir.	30
Şekil 9.	Rastgele Etkiler Modeli – Çalışmalar Arasında Ve Çalışmalar İçerisindeki Varyans	31
Şekil 10.	Forest Plot gösterimi	35
Şekil 11.	Galbraith Radial Grafik Gösterimi.....	36
Şekil 12.	L'able Plot Grafik Gösterimi	37
Şekil 13.	Funnel plot grafik gösterimi.....	38
Şekil 14.	Normal Quantile Grafik gösterimi	39

EKLER LİSTESİ

8.1. EK 1. İlişki Ölçekleri Anketi (Relationship Scales Questionnaire; RSQ).....	78
8.2. EK 2. UCLA Yalnızlık Ölçeği.....	81
8.3. EK 3. Etik Kurul Onay Belgesi.....	83

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

İnsanoğlu geçmişten bu güne kadar aldığı veya verdiği karaları, birçok faktör etkilemiştir. Nitekim kararını alamadığımız ilk faktörlerden biri cinsiyetimizdir. İnsanlarla ilişkilerimize de etki eden faktörlerden biri olarak yine cinsiyetten bahsedebiliriz. şüphesiz araştırmaların demografik kısımlarında ilk merak edilen ve en çok kullanılan sorulardan biri cinsiyettir. Çalışmaların demografik kısımlarındaki sorularında “ Cinsiyetiniz? A) Kadın B) Erkek ” şeklinde anket sorusu sorularak, biyolojik cinsiyet üzerinden araştırmaların yapıldığı gürılmektedir.

Cinsiyet, kadın ile erkek arasındaki biyolojik-anatomik farklara işaret ederken, toplumsal cinsiyet cinsel kimliklerin oluşumunun ve aralarındaki ilişkinin toplumsal ve kùltürel olduğuna işaret ediyorlardı. Nesnel referanslar olarak kurulan toplumsal cinsiyet kavramları, algıyı ve toplumsal yaşamın somut ve simgesel örgütlenmesini yapılandırır (Özkazanç, 2010).

Hem psikolojide hem de genel olarak toplumda erkeklik ve kadınlık uzun süredir tek bir sürekliliğin iki kutupsal uçları olarak kavramlaştırılmıştır. Buna göre, bir kişi erkek ya da kadın olmak zorunda, ancak ikisi birden olmamalıdır. Bu cinsiyet ayrımı şu makul hipotezi belirsiz hale getirdi. Birçok kişi "*androjen*" olabilir. Yani, çeşitli davranışların durumsal uygunluğuna bağlı olarak hem erkeksi hem dişil olabilir, hem iddialı, hem de verici, hem enstrümantal hem de ifade edici olabilirler. Tersine, güçlü cinsiyet temelli bireyler, kendileri için mevcut olan davranış alanlarında sınırlı olabilirler. (Bem, 1974)

Hormon düzeylerindeki yapay değişiklikler gerektiren deneylerde şu gürülmüştür ki pek çok omurgalı türünde hem eril hem de dişil davranıştan sorumlu davranış sistemleri her iki cinsiyetin üyelerinde bütün ya da en azından potansiyel bir formda mevcuttur. Böylelikle evcil bir tavuğa testosteron enjekte edildiğinde eril davranışlar sergileyeceklerdir, benzer şekilde erkek bir fare doğumda hadım edilip ve sonra östrojen enjekte edildiğinde dişil davranış gösterecektir. Yaşam döngüsünün farklı evrelerinde davranış değişikliği, hormon dengesinin değişikliklerinden meydana gelmektedir. Gelişim sırasında insan davranış sistemleri tarafından alınan biçimindeki uyumsuz değişiklikler, aslında psikopatolojinin oluşturduğu niteliklerdir. (Bowlby,1969. ev. Soylu,2012).

Birçok sosyal bilimci, yalnızlığın alabileceği çeşitli biçimler hakkında spekülasyon yapmıştır. Farklı yalnızlık türleri üzerine yapılan tartışmalarda üç temel boyut belirlenmiştir. Bu boyutların olumlu ya da olumsuz doğası, kaynağı ve yalnızlık süresiyle ilgisi vardır. 1)Pozitiflik-negatiflik 2)Sosyalliğe karşı duygusal yalnızlık 3)Kronikleşme (Peplau & Perlman, 1982)

Yalnızlığın durumsal belirleyicileri arasında cinsiyeti (Peplau & Perlman, 1982) şu şekilde örnelemiştir. Kadınlar erkeklerden daha uzun yaşar. Evlenme yaşındaki dul kadınların benzer dul erkeklere göre yeniden evlenme ihtimalleri daha azdır. Bu örneklerin odağı, bazen bir kişinin doğrudan dışındaki durumsal faktörler tarafından yalnızlık riskinin artabileceğidir. (Peplau & Perlman, 1982)

Erkekler ve kadınlar sosyal taraflar olarak etkinlik bakımından çok farklıdır. Dişiler genellikle sosyal açıdan daha duyarlı, samimi ve empatikdir. Dişilerin, yalnızlıktan kurtaran deneyimleri daha kolay sağlayabiliyorlar. Bir kişinin yalnızlığı öngörmek için onlarla birlikte vakit geçirmesini sağlanabilir. Russell et al (1980) ve Rubenstein (1979) raporlarındaki eşcinsel ve karşı cinsiyet arkadaşlarını ayırt etmedi. Bu iki ayrımı bir araya getirirsek, en büyük hipotezimiz yalnızlığın dişilerle olan etkileşim miktarıyla ve erkeklerle olan etkileşim kalitesiyle ters yönde ilişkide olacaktır. (Bowlby, 1969 çev Soylu T.V. 2012).

1.1.Araştırma Problemi

Yapılan araştırmalarda cinsiyetler açısından yalnızlığın ve bağlanma stillerinin (güvenli, korkulu, kayıtsız, saplantılı) sonuçları incelendiğinde; bazı çalışmaların bulgularında cinsiyet faktörüne göre anlamlı fark varken bazılarında anlamlı farklılık bulunamamıştır. Tüm bu çalışmalar bir araya geldiğinde “cinsiyet faktörü, bağlanma stilimizi veya yalnızlık düzeyimizi etkileyen bir etmen midir?” sorusuna cevap aranmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı cinsiyet faktörünün, bağlanma stillerine ve yalnızlığa etkisi ile ilgili yapılan araştırmaları bir araya getirip meta analiz yöntemi ile elde edilen bulguların değerlendirilmesi, yorumlanması ve hakkında bilgi verilmesidir.

Cinsiyet faktörünün, bağlanma stillerine ve yalnızlığa etkisini incelemek için bir araya getirilen çalışmalarda şu sorulara cevap aranacaktır.

- i. Kadın veya erkek olmanın bağlanma stillerine etkisi arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- ii. Kadın veya erkek olmanın yalnızlık durumuna etkisi arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmanın yöntemi olan meta analiz ülkemizde çok yaygın kullanılmamaktadır. Bu araştırma, genelde tıp araştırmalarında kullanılan meta analiz yöntemini psikoloji alanında kullanacak araştırmacılara yardımcı olacağı ve çalışmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada çıkacak meta analiz değerlendirmelerine göre cinsiyet faktörünün bağlanma stillerine veya yalnızlığa etkisi varsa, toplumsal ilişkilerde cinsiyet faktörünün etkinliğine dair farkındalık oluşturulmasına katkı sağlanabilir. Bu yüzden literatürde ki çalışmaları bir bütün olarak görmek için yapılan meta analiz çalışmaları önemli bir yer tutmaktadır. Bu anlamda bağlanma stilleri veya yalnızlıkla ilgili yapılan çalışmalarda uygulanan anketlerden, cinsiyetle ilgili bulguların farklılığından dolayı bu çalışmaların bütün olarak ifade edilmesi gereksinim haline gelmiştir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmaya dahil edilen çalışmalarda

- Zaman aralığı 1990-2017 yılları arasında ulusal yapılmış çalışmalar araştırmaya dahil edilmiştir.
- “YÖK Ulusal Tez Merkezi, Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM), PubMed, Science Direct, Google Akademik, Education Resources Information Center (ERIC) ve EBSCO Host aratılan hakemli veya hakemsiz dergiler, elektronik akademik dergiler ve tezler araştırmaya dahil edilmiştir.
- Bağlanma stilleri ve yalnızlıkla ilgili kadın-erkek birey sayısı (N), ortalama puanları (\bar{X}) ve standart sapmaları (ss)’nin verildiği çalışmalar araştırmaya dahil edilmiştir.
- Kullanılan çalışmalarda sadece üniversitede okuyan öğrencilerle ilgili çalışmalar ile sınırlandırılmıştır.
- Bu çalışma meta-analiz yönteminin genel sınırlılıkları ile sınırlıdır.

1.5 Araştırmanın Hipotezleri

- **H₀**: Cinsiyet faktörünün, güvenli bağlanma stilinin oluşmasında etkisi yoktur.
- **H₁**: Cinsiyet faktörünün, güvenli bağlanma stilinin oluşmasında etkisi vardır.
- **H₀**: Cinsiyet faktörünün, saplantılı bağlanma stilinin oluşmasında etkisi yoktur.
- **H₁**: Cinsiyet faktörünün, saplantılı bağlanma stilinin oluşmasında etkisi vardır.
- **H₀**: Cinsiyet faktörünün, kayıtsız bağlanma stilinin oluşmasında etkisi yoktur.
- **H₁**: Cinsiyet faktörünün, kayıtsız bağlanma stilinin oluşmasında etkisi vardır.
- **H₀**: Cinsiyet faktörünün, korkulu bağlanma stilinin oluşmasında etkisi yoktur.
- **H₁**: Cinsiyet faktörünün, korkulu bağlanma stilinin oluşmasında etkisi vardır.
- **H₀**: Cinsiyet faktörünün, yalnızlık durumunun oluşmasında etkisi yoktur.
- **H₁**: Cinsiyet faktörünün, yalnızlık durumunun oluşmasında etkisi vardır.

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Bağlanma

Bağlanma teorisi, Mary Ainsworth ve öğrencilerinin iki kuşaktan oluşan gözlemsel ve deneysel çalışması sayesinde önce gelişim psikolojisinde daha sonra tüm psikoloji merkezlerinde kullanılmaya başlandı. Bağlanma davranışının yaşam boyunca potansiyel olarak aktiftir. (Bowlby, 1969)

Bağlanma teorisi "insanların belirli başkalarına güçlü sevgi bağları kurma eğilimini" kavramlaştırır (Bowlby, 1977) Bowlby, bir bağlanma sisteminin, bebekler ve bakıcıları arasındaki tehlikeyi tehdit altında yakınlığını korumak için evrimleştiğini önermektedir. Daha yeni kavramlar, çocuğun araştırmasını kolaylaştıran, güvenlik hissi olan çocuklar için bağlanma sistemini sürekli olarak işlev gördüğünü göstermektedir. Erken bağlanma ilişkilerinin kalitesi, bebeğin güvenlik kaynağı olarak bağlanma figürüne ne ölçüde güveneceği üzerine kök salmıştır (Ainsworth ve ark., 1978).

Bağlanma davranışı, bir kişinin bir başka kişiyle yakınlık kurması ya da yakınlığını sürdürmesine neden olan herhangi bir davranış biçimi olarak düşünülür. Bağlanma şekli ulaşılabilir ve duyarlı olmaya devam ettiği sürece, davranış şeklinin nerede olduğu, gözlem altında tutulduğu ya da gözlerle ufak bir selam vermekten de ibaret olabilir. (Bowlby, 1969)

Sağlıklı gelişim sürecinde bağlanma davranışı, başlangıçta çocuk ve anne-baba arasında ve daha sonra yetişkin ve yetişkinler arasında sevecen bağların veya bağların gelişimine yol açmaktadır. Davranış biçimleri ve yol açtıkları bağlar yaşam döngüsü boyunca etkin niteliktedir. Başka teorilerin varsaydığı gibi hiçbir şekilde çocukluk dönemiyle sınırlı değildir. (Bowlby, 1969)

Bowlby'nin teorisine göre çocuklar, zamanla, bakım veren ile olan deneyimleri, erken bağlanma ilişkilerinin ailenin dışındaki sonraki ilişkiler için bir prototip oluşturacak şekilde içselleştirir. Bowlby (1973), bu içsel tasvirlerin iki önemli özelliğini tanımlamaktadır:

1. Bağlanma figürünün genel olarak destek ve koruma çağrılarına tepki gösteren kişi olduğuna karar verilmiş olup olmadığı.

2. Benliğin kişiye, kim olduğuna karar verilip verilemeyeceği ve özellikle de bağlanılan figürünün güvenliliğinin devamlılığı değerlendirilir.

Birincisi, çocuğun başkalarının imajıyla ilgilidir; ikincisi çocuğun kendilik imgesi ile ilgilidir. Son yıllardaki araştırmalar, iç çalışma modellerinin doğanın çocukça önceki bağlanma stilleri ile ilişkili olarak incelendiğini ortaya koymuştur. Veriler, örneğin, çifte değerli olarak sınıflandırılan çocukların kendileri hakkında olumsuz görüşleri vardı, ancak veriler kaçınılmaz olarak sınıflandırılan çocuklara göre tutarlı değil. (Main, Kaplan, & Cassidy, 1985).

Bireyin bağlanma davranışının başlıca belirleyicileri, bebeklik dönemi, çocukluk ve ergenlik dönemleri arasındaki bağıklık halleri ile sahip olduğu deneyimlerdir. Bir kişinin bağlanma davranışının kişiliğinde örgütlenme şekli, yaşamı boyunca yaptığı sevecen bağların kalıbını çevirir. Bu çerçevede, kaybın etkilerini ve bunların neden olduğu stres ve sıkıntıların durumlarını nasıl tasarlayabileceğinizi göstermek zor değildir. Bağlanma davranışının amacı, sevecen bir bağ sürdürmek olduğundan bağını tehlikeye atan herhangi bir durumda onu korumak için tasarlanmış eylemi ortaya çıkarır ve kayba uğrama tehlikesini önlemek için yapılacak diğer eylemlerde vardır. (Bowlby, 1969)

Bağlanma davranışının temel özelliklerini şöyle sıralar;

(Bowlby (1977). akt. İmamoğlu, 2003: 46)

- Bağlanma, kişi yada kişilere karşı gerçekleştirilen ve nedeni bilinen bir davranıştır.
- Bağlanma davranışı , ömür boyu devam eder.
- Bağlanma davranışı bir çok duygu ile yaşanır. Mesela çocuğun annesi ile kurduğu bağlanma davranışının duygusu, yetişkinlikte aşık olunca tekrarlanır.
- Bağlanma, hayatın ilk 9 ayında oluşur ve bebeğin bakımını sağlayan kişi, o bebeğin 'bağlanma modeli' haline gelir.
- Bağlanma, üç yaşına kadar aktif rol almaktadır ve sağlıklı gelişim gösteren bir çocuklarda bu yaştan sonra giderek aktifliğini yitirir.
- Çocuk, geliştirdiği bağlar sayesinde tanıdığı ve tanımadığı kişileri birbirinden ayırt edebilir hale gelir. Çocuk bağlanma figürü tarafından sürekli cezalandırılrsa da o kişiye bağlanma geliştirir.

- Bağlanma, karşılıklı bir şekilde gelişen bir davranıştır.
- Bütün memeli canlılar, farklı da olsa bağlanma davranışı gösterir. Burada amaç bağlanma figürüne yakın durarak korunmak ve hayatta kalmak.

2.1.1. Bartholomew'in Dörtlü Bağlanma Modeli

Bartholomew (1990) hem çocuklar hem de yetişkinlerin yer aldığı ve özellikle görüşme yönteminin kullanıldığı çalışmalarda kaçınan bağlanma stili içinde sınıflandırılan kişilerin kendi içlerinde farklı davranış örüntüleri gösterdiklerini belirtmektedir. Yakın ilişkilerde önem ve değer vermeyen, ilişkilerinde gerilim yaşadıklarını reddeden kişilerle, başkalarına yakın olduklarında rahatsızlık duyan ve ilişkilerinde kaygı ve gerilim hissettiklerini belirten kişilerin bağlanma biçimlerinin farklı olduğu ileri sürülmüştür. (Sümer ve Güngör, 1999)

Bartholomew ve Horowitz (1991) bağlanma stillerini, olumlu ve olumsuz kutuplarda değerlendirilen zihinsel modellerin kesiştiği noktada tanımlamışlardır ve böylece iki boyutun topolojik düzeyde çaprazlanmasından dört temel bağlanma stilinin ortaya çıkacağını ileri sürmüşlerdir. (Sümer ve Güngör, 1999)

BENLİK MODELİ (BAĞIMLILIK)

BAŞKALARI MODELİ (KAÇINMA)

	Olumlu (Düşük)	Olumsuz (Yüksek)
Olumlu (Düşük)	GÜVENLİ Yakınlık kurmada rahat ve özerk	SAPLANTILI İlişkilerde takıntılı
Olumsuz (Yüksek)	Kayıtsız Yakınlığa karşı kayıtsız, karşıt bağımlı	KORKULU Yakınlıktan korkan, sosyal açıdan kaçınan

Şekil 1. Yetişkin Bağlanma Modeli (Bartholomev & Horowitz, 1991)

Şekil-1’de yatay eksenle ilişkilerde bağımlılık düzeyini gösteren, yüksek bağımlılık başkalarının onayına ve takdirine dayanan bir benlik değerini ifade ederken düşük bağımlılık ise, başkalarının onayından görece bağımsız olarak tanımlanan benlik değerine karşılık gelmektedir. Dört bağlanma stiline dikey ekseninde yer alan yakınlıktan kaçınma boyutu da yakın ilişkilerde bulunmaya isteklilik düzeyini ve başkalarına ilişkin beklentilerin niteliğini yansıtır. Kayıtsız bağlanma stili ve korkulu bağlanma stiline sahip kişiler kaçınma açısından birbirlerine benzerlik gösterirken, olumlu benlik değerini korumak için başkalarına olan bağımlılık açısından birbirlerinden farklılık gösterirler. Saplantılı ve korkulu stile sahip kişiler olumlu benlik değeri için başkalarına olan gereksinimi, onay ve takdir edilme isteği konusunda birbirlerine benzerlerken, yakınlık kurma isteği açısından farklılaşmaktadır.(Sümer ve Güngör, 1999)

Dörtlü bağlanma modeli Hazan ve Shaver’in modelinden farklı olarak kaçınan bağlanma stili iki başlıkta önermektedir: Korkulu (fearful) ve kayıtsız (dismissing) stiller. Korkulu bağlanma stili olumsuz benlik ve olumsuz başkaları modelleri ile tanımlanırken, kayıtsız bağlanma stili olumlu benlik ve olumsuz başkaları modeli ile tanımlanmaktadır. Korkulu stil tam olarak güvenli bağlanma stiline karşıtındır. Kayıtsız stil ise kendine fazla değer verme, yüksek özsaygı ve başkalarına karşı olumsuz tutuma sahip olmanın karışımı ile tanımlanır. Kayıtsız bağlanma stiline sahip kişiler, özerkliğe fazla önem verirler ve başkalarına olan gereksinimi savunmacı bir şekilde reddederler (Bartholomew, 1990).

2.1.1.1. Güvenli (Secure) Bağlanma Stili

Güvenli bağlanan stildeki birey: Duygusal olarak başkalarına yakın olmak benim için nispeten kolaydır. Başkalarına bağımlı olarak rahatım ve başkalarının bana bağımlı kalmasını sağlıyorum. Yalnız kalmaktan ya da beni kabul etmemekten endişelenmiyorum. (Bartholomew & Horowitz, 1991)

Şekil 1’de görüldüğü gibi, güvenli bağlanma stili olumlu benlik ve başkaları modellerinin bileşimini içermektedir. Bu anlamda, güvenli kişiler olumlu benlik algısını ve kendini sevilmeye değer görme duygusunu başkalarının güvenilir, destek veren, ulaşılabilir ve iyi niyetli olduğuna dair olumlu beklentilerle birleştirir. Bu özellikleriyle güvenli kişiler hem başkalarıyla kolaylıkla yakınlık kurabilir hem de özerk kalmayı başarabilirler. (Sümer ve Güngör, 1999)

2.1.1.2. Saplantılı (Preoccupied) Bağlanma Stili

Saplantılı bağlanma stiline sahip bireyin düşüncesi: başkalarıyla tamamen duygusal olarak yakın olmak istiyorum, ancak genelde başkalarının, benim istediğim kadar yakın olmaya isteksiz olduklarını fark ediyorum. Yakın ilişkiler kurmaktan rahatsızlık duyuyorum. Bazen başkalarının bana değer verdiği kadar değer vermediğinden endişe ediyorum. (Bartholomew & Horowitz, 1991)

Başkalarını kendilerine karşı düzgün tepki verebilecek olsalar, emniyet veya güvenlik elde edebileceklerine inandıkları sürece endişeyle başkalarından kabul ve doğrulama sağlamaya çalışırlar. (Bartholomew & Shaver, 1998)

Saplantılı (preoccupied) bağlanma stili olumsuz benlik modeli ile olumlu başkaları modelinin birleşimidir. Saplantılı bağlanma, kendini değersiz hissetme veya sevmeye değer görmeme duyguları ile başkalarına ilişkin olumlu değerlendirmeleri yansıtır. Bu nedenle saplantılı bağlanan kişiler yakın ilişkilerde kendini doğrulama ya da kanıtlama eğilimi gösterirler. Bu kişiler sürekli olarak ilişkileri ile takıntılıdır ve ilişkilerinden pek de gerçekçi olmayan beklentilere sahiptirler. Kuramsal olarak, güvenli ve saplantılı bağlanma stilleri Hazan ve Shaver'in güvenli ve kaygılı/kararsız stillerine karşılık gelmektedirler. (Sümer ve Güngör, 1999)

2.1.1.3. Kayıtsız (Dismissing) Bağlanma Stili

Kayıtsız bağlanma stiline sahip kişilerin düşünceleri: Yakın duygusal ilişkiler olmadan rahatım. Bağımsız ve kendine yeterli hissetmek benim için çok önemlidir. Başkalarına bağımlı olmamayı veya başkalarının bana bağımlı olmamasını tercih ederim. (Bartholomew & Horowitz, 1991)

Kişiler, özerkliğe aşırı derecede önem verirler ve başkalarına olan gereksinimi ve yakın ilişkilerin gerekliliğini savunmacı bir şekilde reddederler (Bartholomew, 1990). Bartholomew'a göre, kayıtsız kişiler yakınlık duygusundan yoksun kalma pahasına özerklik duygusuna ve yüksek özsaygıya sahip olurlar. (Sümer ve Güngör, 1999).

2.1.1.4. Korkulu (Fearful) Bağlanma Stili

Korkulu bağlanma stiline sahip bireyin düşünce yapısı: Başkalarına yakın olmaktan biraz rahatsızım. Duygusal olarak yakın ilişkiler istiyorum, ancak başkalarına

tamamen güvenmek veya onlara güvenmek zor. Başkalarına çok yakın olmama izin verirsem canım acır diye endişeleniyorum. (Bartholomew & Horowitz, 1991)

Korkulu bağlanma stili olumsuz benlik ve başkaları modelleri ile tanımlanırken, kayıtsız bağlanma stili olumlu benlik fakat olumsuz başkaları modeli ile tanımlanmaktadır. Dolayısıyla, korkulu stil tam olarak güvenli bağlanma stiline karşıtıdır ve bireysel değersizlik duyguları ile başkalarının güvenilmez ve reddedici olduğuna ilişkin beklentileri yansıtır. (Sümer ve Güngör, 1999)

2.2. Yalnızlık

Kişinin sosyalliği istenilen ve elde edilen kalite arasında bir tutarsızlık, negatif duygusal yanıt olarak yalnızlığı tanımlayan Perlman ve Peplau (1982) tarafından yaygın olarak kullanılan tanım, yalnızlığın birinin ilişkilerinin arzulanan ve gerçek düzeyi arasındaki tutarsızlıktan kaynaklandığını varsaymaktadır.

Farklı araştırma gelenekleri farklı yalnızlık tanımları sunarken, yalnızlığın üç özelliği tüm tanımlar arasında evrenseldir (Peplau & Perlman, 1982).

1. Yalnızlık kişinin sosyal hayatında algılanan eksikliklerden kaynaklandığı düşünülmektedir.
2. Yerine amacı durumuna göre daha nesnedir. İnsanlar yalnız kalmadan yalnız kalabilir veya bir kalabalıkta yalnız kalabilirler.
3. Bir acı verici ve ciddi üzücü deneyim vardır.

Yalnızlık kişinin arzuladığı sosyal ilişkisi ile var olan sosyal ilişkisi arasındaki farklılık sonucunda oluşan, genel doyumsuzluk, mutsuzluk, kaygı, utanma, dinlenememe gibi hoş olmayan psikolojik durumdur. (Peplau & Perlman, 1982)

Sosyal ilişkiler insan yaşamının özünü oluşturmaktadır. Bu yüzden, sosyal alanda yaşanan sıkıntılı durumların bireyleri olumsuz yönde etkilediği gözlemlenmektedir. Bu sıkıntılı durumlardan biri olan yalnızlık durumu sosyal ilişkiler ağına önemli niteliksel ve niceliksel eksikliklerin olması sonucunda ortaya çıkmaktadır. Yapılan çeşitli yalnızlık tanımlarına dayanarak, Peplau ve Perlman (1984) yalnızlığı; kişinin var olan sosyal ilişkisi ile arzuladığı sosyal ilişkisi arasındaki farklılık sonucunda oluşan, hoş olmayan psikolojik durum olarak

tanımlamakta. Hoş olmayan bir durum olarak yalnızlık; genel doyumsuzluk, mutsuzluk, kaygı, utanma, dinlenememe gibi durumlarda da bağlantılı görülmektedir. (Russel et al. 1980 akt. Demir, 1989)

Çoğu kişi, yalnızlığı, diğer insanlardan coğrafi uzaklık, diğerlerinden fiziksel izolasyon olarak düşünür. Ancak, yalnız olmak mutlaka yalnız kalmak anlamına gelemmez. Yalnız olmak, coğrafi olarak uzak olmaksızın nesnel gerçekliktir Bu nedenle varlık hali olarak yalnız kalmak ne olumlu ne de olumsuzdur. Tamamen bilişsel bir deneyim, coğrafi bir gerçek ya da birinin yaşamındaki bir kriz olabilir. (Rokack, 2004)

Yalnızlık, insan olmak için temel olan evrensel bir olgudur. Etnik köken, dini inanç, sosyo-ekonomik durum ya da sosyal statü ve yaş ya da cinsiyet bakılmaksızın herkes, hayatlarının bir noktasında yalnızlığın öfkelerini tecrübe edebilir. Hepimizde ortak olmasına rağmen, öznel bir deneyim olarak yalnızlığın doğası, birçok durumda, birçok nedenden ötürü, farklı insanlar arasında değişik ve sayısız sonuç ya da sonuçlara neden olur. (Rokack, 2004)

Yalnızlığa neden olan iki ayrı sınıf sınıfları belirlenebilir. Birincisi, yalnızlık başlangıcını hızlandıran olaylar veya değişikliklerle ilgilidir. Böylece sevilen birinin ölümü yalnızlığa neden olabilir. İkinci neden sınıf bireylerin yalnız kalmasına ya da zaman içerisinde yalnız kalmaya devam etmesine neden olan faktörlerle ilgilidir. Dolayısıyla bir kişinin sosyal becerisinden yoksun olması tatmin edici sosyal ilişkilerin geliştirilmesi veya sürdürülmesini zorlaştırabilir. (Peplau & Perlman, 1982)

Çeşitli kişisel faktörler, bir kişinin yalnızlığının duyarlılığını artırır. Bu gibi faktörler, kişinin yalnız kalma ihtimalini artırabilir ve yalnız kişinin tatmin edici sosyal ilişkileri yeniden kurmasını daha da zorlaştırabilir. (Peplau & Perlman, 1982)

İnsanların yalnızlıkla baş edebileceği üç genel yolu önerilir. Başa çıkma stratejileri,

- Kişinin gerçek sosyal ilişkilerini değiştirerek,
- Kişinin sosyal gereksinimlerini veya arzularını değiştirerek,
- Sosyal eksikliğin, algılanan önemini azaltmak. (Peplau & Perlman, 1982)

Muhtemelen, yalnızlıktan kurtulmanın en iyi tatmin edici yolu kişinin sosyal ilişkilerini geliştirmektir. Bu, var olan sosyal ağınızı daha kapsamlı bir şekilde kullanarak yeni ilişkiler kurarak ya da "vekil" oluşturarak gerçekleştirebilir. Yalnız insanlar çoğu kişinin yokluğuyla baş ederler. (Peplau & Perlman, 1982)

Yalnızlığa karşı baş etmenin diğer bir yolu kişinin sosyal temas isteğini azaltmalıdır. Kısa vadede bu, kişinin yalnızca işyerinde hoşlanmadığı faaliyetleri seçmek yerine, keyifle yalnız yapılabilecek görevler ve etkinlikler seçerek başarabilir. Yalnız insanlar sosyal ilişkiler standartlarını tekrar gözden geçirebilirler. Zaman içinde alışagelmiş sosyal ilişkiler seviyeleri geliştirdiği görülecektir. (Peplau & Perlman, 1982)

İnsanların yalnızlığa karşı yaşadığı sosyal eksikliğin önemini azaltmaya çalışabilir. Bazı insanlar memnuniyetsizlik ve yalnızlık duygularını inkar edebilir veya sosyal ilişkilerin önemini devalüasyon yapabilir. Sık sık, belki de yalnız insanlar, kendilerini işlerine atarak, "üzüntülerini boğmak" için içki içip diğer aktivitelerle acı verici duygularından çekinmeye çalışabilirler. Yalnızlıktan kaynaklanan olumsuz sağlık sonuçlarının bazıları, bu tür uyumsuz davranışlardan kaynaklanabilir. Başa çıkma faaliyetleri. (Peplau & Perlman, 1982)

2.3. Meta Analiz

Sorunumuz bilginin içinde bilgiyi bulmaktır. Bilgilerin sayısız araştırmalardan çıkartılabilmesi için bu çalışmaların düzenli bir şekilde incelenmesi için yöntemlere ihtiyacımız var. (Glass, 1982)

Meta analiz, analizlerin bir araya getirilmesi ya da üst analiz anlamına gelmektedir. Ancak bu ifade biraz daha genişletilebilir. Meta analiz farklı çalışmalardan elde edilen sonuçların birleştirilerek genel bir sonuç elde edilmesi için yapılan analizdir. (Dinçer,2014)

Meta analizde, temel ilke bireysel çalışmalar için etki boyutlarını hesaplamak, bunları ortak bir metrik haline getirmek ve daha sonra bunları ortalama bir etki boyutu elde etmek üzere birleştirmektir. Bir meta analizdeki çalışmalar tipik olarak verdikleri etki boyutunun doğruluğu ile (örn. Örnekleme hassasiyeti) ağırlıkça hesaplanır ve numune boyutu (veya bir fonksiyonu) bir ağırlık olarak kullanılır. Ortalama etki boyutu hesaplandıktan sonra, ortalamanın standart hatasına bölünerek standart normal sapmalar (Z skoru) cinsinden ifade edilebilir. Daha sonra bir önem değeri (yani, tesadüfen bu kadar büyüklükte bir Z skoru elde etmek için olasılık(p)) hesaplanabilir. Alternatif olarak ortalama etki boyutunun önemi, ortalama etki boyutu etrafında yapılandırılmış bir güven aralığı sınırlarından çıkarılabilir. (Field, 2001)

Meta analize dahil edilecek çalışmaların kanıtları meta analiz için çok önemlidir. Literatür taraması sonucunda ulaşılan çalışmalar her zaman aynı derecede veya kalitede

kanıt içermeyebilir. Bu nedenle, karar verme aşamasında, kullanılan kaynakların ve içerdikleri bilginin “kalite düzeyi” göz önünde bulundurulmalıdır.

Kanıtlar önem sırasına, geçerlilik ve güvenilirlik düzeylerine göre sınıflandırılır. Yapılan çalışmalar, kanıt değeri yönünden sıralanarak, aşağıda görüldüğü şekilde, kanıt piramidi de denilen bir piramit oluştururlar. Karşılaşılan sorunun yanıtı değişik kanıt düzeylerinde bulunabilir, önemli olan soruyla ilgili yeterli kanıt düzeyine ulaşına kadar yukarıya çıkmaktır. (Yılmaz E., Çöl M. 2014)

Şekil 2. Kanıt Piramidi

2.3.1. Meta Analiz Tarihçesi

Meta analiz uygulaması, 1904 yılında Karl Pearson tarafından aşılama ve tifo arasındaki ilişkiye sentezlemek amacıyla yapılmıştır. 1970’li yıllardan sonra Rosenthal ve Rubin(1978), Schminz ve Hunter(1977) çeşitli yöntemler geliştirerek sosyal bilimler için meta analiz çalışmaları yapmıştır. (Dinçer,2014)

1980’lerin ortasından itibaren 1900’lü yıllarda kök salmış birçok araştırmacı, alıntı derlemesinden uzaklaşıp sistematik incelemeler ve meta analiz uygulamaya başlamıştır. (Borenstein, Hedges, & Rothstein, 2009)

İlaç firmaları genellikle bir ilacın etkinliğini değerlendirmek için bir dizi çalışma yapar. Bu çalışmaların verilerini sentezlemek için meta-analiz kullandılar ve ilacın etkisinin daha güçlü bir testi (ve daha kesin tahmini) elde edildi.

Eğitim alanında, uzaktan eğitimin geleneksel sınıf öğrenmesi ile karşılaştırılması, eğitimin gelişmekte olan ekonomiler üzerinde ki etkisinin değerlendirilmesi ve öğretmen kimlik bilgileri ile öğrenci başarısı arasındaki ilişki gibi konulara meta-analiz uygulanmıştır. (Borenstein, Hedges, & Rothstein, 2009)

Psikolojide, meta-analiz, kanıta dayalı uygulamayı desteklemenin yanı sıra temel bilime de uygulanmıştır. Medya şiddetinin agresif davranış üzerine etkisini değerlendirmek ve matematik yeteneği, liderlik ve sözsüz iletişimde cinsiyet farklılıklarını incelemek için ömür boyu kişiliği değerlendirmek için kullanılmıştır. Psikolojik müdahalelerin meta-analizleri, obsesif kompulsif bozukluk, dürtüsellik bozukluğu, bulimia, nervoza, depresyon, fobiler ve panik bozukluklar gibi psikolojik problemlere yönelik tedavileri karşılaştırmak ve seçmek için kullanılmıştır. (Borenstein, Hedges, & Rothstein, 2009)

İş dünyasında, işe alım sürecinin bir parçası olarak kullanılan testlerin tahmini geçerliliğinin meta-analizi, birçok organizasyonda çalışanları seçmek için kullanılan test türlerinde değişikliklere neden oldu. Devamsızlık, ciro ve verimsiz davranışların azaltılmasına yönelik uygulamaları yönlendirmek ve çalışanları eğitmek için kullanılan programların etkililiğini değerlendirmek için meta-analitik sonuçlar da kullanılmıştır. (Borenstein, Hedges, & Rothstein, 2009)

Ekoloji alanında rüzgar çiftliklerinin çevresel etkisini, egzotik bitki istilasına karşı biyotik direnci, deniz gıda zincirindeki değişimlerin etkilerini, küresel iklim değişikliğine bitki reaksiyonlarını, koruma yönetiminin etkinliğini belirlemek için meta-analizler kullanılmaktadır (Borenstein, Hedges, & Rothstein, 2009)

Meta-analizde kullanılan formüller, birincil çalışmalarda kullanılan formüllerin uzantılarıdır ve benzer türdeki soruları birincil çalışmalarla ele alınan konulara yönlendirmek için kullanılır. Birincil çalışmalarda, genellikle, denekler için ortalama ve standart sapmayı rapor ederiz. (Borenstein, Hedges, & Rothstein, 2009)

Glass, (1982)'da birincil analiz ikincil analiz ve meta analizi şöyle tanımlamıştır. Birincil analiz bir araştırmada orijinal verilerin analizidir. İkincil analiz, orijinal araştırma sorusunun daha iyi istatistiksel tekniklerle cevaplanması veya eski verilerle yeni soruları cevaplanması amacıyla analiz edilmesidir. Meta analiz ise analizlerin analizi şeklinde açıklamıştır.

2.3.2. Meta Analiz Avantajları ve Dezavantajları

Meta analizi çalışmalarında,(Abramson 1994. akt Kaşaeli 2014) bulgularını birleştirmenin avantajlarını şöyle belirtmiştir.

- Eğer bireysel çalışmalar benzer bulgulara sahip ise, elde edilmiş sonuçların geçerliliği kuvvetlenecektir.
- Bireysel çalışmalar istatistiksel anlamlılık ile sonuçlanmak için çok küçük örnekleme sahip olabilir, fakat meta analizi çalışmalarının bulguları birleştirilerek bunun üstesinden gelinebilir.
- Bireysel bir çalışmanın gözlenen sonucunun bir şans bulgusu olup olmadığını açıklayabilir.
- Eğer bireysel çalışmalar farklı bulgulara sahip ise, bu farklılıklar için sebepleri araştırmak yeni hipotezlerin formüle edilmesine veya yeni bilgilere götürebilir.
- Eğer bireysel çalışmalar benzer bulgulara sahip ise, onları birleştirmek çalışılan diğer ilişkilerin gücünü veya bir girişimin etkisini daha iyi tahmin etmeyi sağlayabilir.
- Farklı çalışmalarda uygulanmış çeşitli girişimin etkilerini kıyaslamak mümkün olabilir.
- Farklı çalışmalarda uygulanmış bir girişimin çeşitli etkilerini kıyaslamak mümkün olabilir.

Bir meta-analizin amaçlarından yapılmış çalışmaların sonuçlarını sırayla birleştirmek, altta yatan farklılık veya sorun hakkındaki belirsizliği gidermek için özet çıkarımlar elde etmektir. (Mittlböck & Heinzl, 2006)

Meta-analiz, bir olguyu anlamaya çalışırken, tek bir çalışmanın ya da anlatı niteliğindeki, nicelik dışı bir incelemenin sonuçlarına dayanmamızı sağlıyor. Psikoloji ve diğer bilimlerle ilgili birikimli görüş, bir araştırmada tüm resmi görme fırsatı sağlar ve meta-analiz metodolojiler ve birçok çalışmanın sonuçları arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları görmemize yardımcı olur. (Rosenthal & DiMatteo, 2001)

Meta-analiz, istatistiksel önemi asla elde edilemeyecek kadar küçük örneklerle yapılan çalışmaların sonuçlarının bir araya getirilmesine olanak tanır. Kümülatif meta-analiz teknikleriyle yapılan pilot çalışmaların analizine yaklaşmak, araştırmacıların

araştırmanın doğasının geniş çaplı çalışmaları engellediği bir alana ilerlemesine olanak tanır. (Rosenthal & DiMatteo, 2001)

2.3.3. Meta Analiz Süreci

Belirli bir standarttı olmasa da aşağıdaki süreç araştırmacılara kolaylık sağlayacak yol haritası sunacaktır.

- Konu
- Literatür tarama
- Ölçütlerin belirlenmesi (Dahil etme ve hariç tutma kriterlerinin belirlenmesi)
- Araştırma sorularının belirlenmesi
- Tabloların oluşturulması
- Analiz
- Etki büyüklüğünün hesaplanması
- Heterojenlik testi
- Modelin seçimi
- Genel etkinin hesaplanması
- Yorumlama

2.3.4. Etki Büyüklüğü

İlk olarak 1977 yılında Cohen tarafından geliştirilen etki büyüklüğü meta analizin en temel konusudur. Etki büyüklüğü veya genişliği; iki değişken arasındaki ilişki miktarı veya iki grup arasındaki farklılığın miktarı olarak kullanılan indeks değeridir. Meta analizinde çalışmaya dahil edilen her bir çalışma sayısal olarak birleştirilmeden önce çalışmaların her biri için sonuç değişkenine ait etki büyüklüklerinin hesaplanması gerekmektedir. (Erdoğan, 2011)

Erki büyüklüğü için;

- Meta analizine dahil edilen her bir çalışmanın sonuç değişkeni binary yapıda ise tedavi ve kontrol grubunda olayın görülme sıklıkları arasındaki fark ile ilgilenilmektedir.

- Sonuç değişkeni sürekli bir yapıda ise, iki grup ortalamaları arasındaki farklılığın derecesi ve iki bağımsız değişken arasındaki ilişkinin derecesi olarak iki alt başlık altında toplanmaktadır

Kısaca iki grup karşılaştırılırken sonuç değişkenimizin oran veya ortalama oluşuna göre etki büyüklükleri hesaplanmaktadır. (Erdoğan, 2011).

Etki büyüklüğü katsayısının seçiminde yol gösterici olarak.

- Farklı çalışmalardan elde edilen etki büyüklüklerinin benzer olarak ölçtükleri değişkenlerle karşılaştırılmasıdır.
- Etki büyüklüğünün tahmin, yayınlanan araştırma raporlarındaki muhtemel bilgilerden hesaplanması öngörülmektedir.
- Etki büyüklüğü iyi teknik özelliklere sahip olmalıdır. (Dinçer, 2013)

Etki büyüklüğünü hesaplamak için hesaplanmasında ortalamalar kullanarak, ikili verileri kullanarak ve korelasyon kullanılabilir. (Dinçer, 2013)

2.3.4.1. Kappa İstatistiği

İlk olarak 1960 yılında Cohen tarafından ileri sürülmüştür. kappa istatistiği araştırmacılar tarafından nominal ölçek üzerinden uyumun değerlendirilmesinde kullanılmıştır.

Tablo1'de risk oranı, olasılık oranı ve/ veya risk farklarını hesaplayabilmek için iki gruptaki olay görülme ve görülme sayılarının rapor edildiği hücre tablosu gösterilmiştir.

Tablo 1. 2*2'lik tablo

	Gözlemci A		
Gözlemci B	var	yok	Toplam
Var	a	b	a+b=g ₁
Yok	c	d	c+d=g ₂
toplam	a+c=f ₁	b+d=f ₂	

P_0 gözlenen uyum P_e beklenen uyumu göstermektedir.

$$P_0 = \frac{a + d}{n}$$

$$P_e = \frac{\left(\frac{f_1 \times g_2}{n}\right) + \left(\frac{f_2 \times g_1}{n}\right)}{n}$$

Şeklinde formüle edilir. Kapa istatistiği (K) ise;

$$K = \frac{\text{göslenen uyum} - \text{beklenen uyum}}{1 - \text{beklenen uyum}}$$

$$K = \frac{P_0 - P_e}{1 - P_e}$$

Kappa, şans için düzeltilmiş olan sözleşmenin oranıdır ve negatif bir değerin tesadüf sözleşmesinden daha kötü olduğunu, sıfırın tam olarak şans anlaşması olduğunu ve pozitif bir değerin şans sözleşmesinden daha iyi olduğunu belirtmek için -1 ile +1 arasında değişen ölçeklendirilmiştir. Birlik değeri mükemmel bir anlaşma olduğunu gösterir. Araştırmacı, her türlü anlaşmazlık durumunun görece ciddiyetini belirttiğinde, ağırlıklı kappa kullanabilir ve tesadüfi olarak düzeltilmiş ağırlıklı anlaşmanın oranı da kullanılabilir. (Cohen, 1960).

Kappa katsayısının yorumlanmasına ilişkin literatürde farklı görüşler bulunmaktadır. Yazarlara göre kappa katsayısının yorumlanması Tablo2-Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 2.Fleiss (2003)'e göre kappa katsayısının yorumu

Cohen Kappa değeri	Uyumun gücü
0.75-1.00	Çok iyi
0.41-0.75	Orta
<0.40	zayıf

Tablo 3. Altman DG(1991) 'a göre kappa katsayısının yorumu

Cohen Kappa değeri	Uyumun gücü
0.81-1.00	Çok iyi
0.61-0.80	İyi
0.41-0.60	Orta
0.21-0.40	Zayıf
<0.20	Yok

Tablo 4. Landis ve Koch (1997) 'a göre kappa katsayısının yorumu

Cohen Kappa değeri	Uyumun gücü
0.81-1.00	Mükemmel
0.61-0.80	Önemli
0.41-0.60	Orta
0.21-0.40	Ortanın altı
0.00-0.20	Zayıf
<0.00	yok

2.3.4.2. Sonuç Değişkeni İkili Yapıda Olduğunda Etki Büyüklüğünü Hesaplama

2.3.4.2.1. Risk Oranı

Kısacası iki riskin oranını vermektedir. Hesaplamalar logaritmik ölçümlerle yapılmaktadır. Daha çok kohort çalışmalarda kullanılır. Risk grubunda hastalık insidansı arttıkça risk oranı 1'in üzerinde değer almaktadır.(Erdoğan, 2011)

Risk oranı için şu formül kullanılır;

$$RiskRatio = \frac{\frac{A}{n_1}}{\frac{C}{n_2}}$$

Logaritmik risk oranı içinde:

$$LogRiskRatio = \ln(RiskRatio)$$

Yaklaşık varyans için:

$$V_{LogRiskRatio} = \frac{1}{A} - \frac{1}{n_1} + \frac{1}{C} - \frac{1}{n_2}$$

Yaklaşık standart hata:

$$SE_{LogRiskRatio} = \sqrt{V_{LogRiskRatio}}$$

Şeklinde hesaplanmaktadır.

2.3.4.2.2. Olasılık Oranı

İki olasılığın oranıdır. Meta analiz için en iyi seçenektir. Çünkü risk oranına kıyasla etki büyüklüğü ölçümünde daha az hassas olduğunu belirtilmektedir. (Dinçer, 2013)

Olasılık oranı için:

$$OddsRatio = \frac{AD}{BC}$$

Logaritmik olasılık için:

$$LogOddsRatio = \ln(OddsRatio)$$

Yaklaşık varyans için:

$$V_{LogOddsRatio} = \frac{1}{A} + \frac{1}{B} + \frac{1}{C} + \frac{1}{D}$$

Yaklaşık standart hata için:

$$SE_{LogOddsRatio} = \sqrt{V_{LogOddsRatio}}$$

Şeklinde hesaplanmaktadır.

2.3.4.2.3. Risk Farkı

İki risk arasındaki farkı ifade etmektedir. Risk oranı ve olasılık oranı durumlarından farklı olarak logaritmik veriler yerine ham verilerle yapılmaktadır. (Dinçer, 2013)

Risk farkı için:

$$RiskDiff = \left(\frac{A}{n_1}\right) - \left(\frac{C}{n_2}\right)$$

Yaklaşık varyans için:

$$V_{RiskDiff} = \frac{AB}{n_1^3} + \frac{CD}{n_2^3}$$

Yaklaşık standart hata için:

$$SE_{RiskDiff} = \sqrt{V_{RiskDiff}}$$

Şeklinde hesaplanmaktadır.

2.3.4.3. Sürekli Yapıda Kullanılan Özet İstatistikler

Meta analizinde sonuç değişkenimiz sürekli bir yapıda olduğunda kullanılan etki büyüklükleri, iki bağımsız değişken arasındaki ilişkinin derecesi ve iki grup ortalamaları arasındaki farklılığın derecesi olarak iki alt başlık altında toplanabilir.

2.3.4.3.1. İki Değişken Arasındaki İlişkinin Derecesi

İki sürekli değişken arasındaki korelasyon katsayısı etki büyüklüğü istatistiği olarak ifade edilmektedir.

$$r = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}}$$

Korelasyon katsayısının varyansı ise

$$V_r = \frac{(1 - r^2)^2}{n - 1}$$

Şeklinde hesaplanmaktadır. Korelasyon verilerinin raporlaştırıldığı çalışmalar kullanıldığında genellikle korelasyon katsayıları etki büyüklüğü yerine kullanılır. Bu katsayıların analize dahil edilmesi için aşağıda verilen Fisher z dönüşümü kullanılmalıdır.

$$z = 0.5 \times \ln\left(\frac{1 + r}{1 - r}\right)$$

Z'nin varyansıda,

$$V_r = \frac{1}{n - 3}$$

Şeklinde hesaplanır ve standart hatası,

$$SE_Z = \sqrt{V_z}$$

Şeklinde kullanılır.

Fisher ve varyans kullanıldığında korelasyon hesaplamak için

$$r = \frac{e^{2z} - 1}{e^{2z} + 1}$$

Bağlantısı kullanılır. (Dinçer, 2013)

2.3.4.3.2. Ortalamalar Arası Fark (MD)

Sonuçlar belirlendiğinde ve analizdeki tüm çalışmalar aynı ölçeği kullanmışsameta analiz doğrudan ortalamalardaki ham farklılıkla gerçekleştirilebilir. Ham ortalama öngörü ile anlamlı olması en büyük avantajıdır. (Dinçer, 2013)

İki bağımsız grubun örneklem ortalamaları \bar{X}_1 ve \bar{X}_2 , varyansları σ_1^2 ve σ_2^2 , örneklem sayıları n_1 ve n_2 , standart sapmaları S_1 ve S_2 temsil etmektedir.

Örneklem ortalamalarındaki fark $\Delta = \bar{X}_1 - \bar{X}_2$,

Δ 'nin varyansı

$$V_{\Delta} = \frac{n_1 + n_2}{n_1 n_2} S_{pooled}^2$$

S_{pooled} toplanmış varyansı temsil etmektedir ve şöyle hesaplanır

$$S_{pooled} = \sqrt{\frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{(n_1 + n_2 - 2)}}$$

İki popülasyonun standart sapmaları aynı olduğu varsayıldığında Δ 'nin varyansı için aşağıdaki formül kullanılır.

$$V_{\Delta} = \frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}$$

$$SE_{\Delta} = \sqrt{V}$$

Her iki durumda da Δ 'nin standart hatası \sqrt{V} ' dir. (Dinçer, 2013)

2.3.4.3.3. Standardize Edilmiş Ortalamalar Arası Fark

2.3.4.3.3.1. Cohen'in D İstatistiği Hedges'in G İstatistiği

Meta analiz uygulamalarında etki büyüklüklerinin hesaplanmasında kullanılan katsayıları ifade etmektedir. Yapılan işlemlerin sonucu her iki katsayıya göre benzerlik göstermektedir. Formüllerindeki farklılık örneklem büyüklüğünü işleme alma biçimidir (Dinçer,2014).

Cohen's d eşit varyansların olduğunu kabul etmez, iki ortalama arasındaki fark standartlaştırılarak ele alınmaktadır. Küçük örneklem için Cohen'd daha net sonuçlar vermektedir. İki hesaplamının formülleri aşağıda verilmiştir. (Dinçer,2014)

Tablo 5. Etki Büyüklükleri Hesaplama Formülleri

Cohen'd	$d = \frac{\bar{x}_t - \bar{x}_c}{S_{pooled}}$	$S_{pooled} = \sqrt{\frac{(n_t - 1)S_t^2 + (n_c - 1)S_c^2}{(n_t + n_c)}}$
Hedgens's g	$d = \frac{\bar{x}_t - \bar{x}_c}{S_{pooled}}$	$S_{pooled} = \sqrt{\frac{(n_t - 1)S_t^2 + (n_c - 1)S_c^2}{(n_t + n_c - 2)}}$

Çalışmaların etkisi;

-0.15 ≤ etki katsayısı (g ya da d) < 0.15 önemsiz düzeyde

0.15 ≤ etki katsayısı (g ya da d) < 0.40 küçük düzeyde

0.40 etki katsayısı (g ya da d) < 0.75 orta düzeyde

0.75 ≤ etki katsayısı (g ya da d) < 1.10 geniş düzeyde

1.10 ≤ etki katsayısı (g ya da d) < 1.45 çok geniş düzeyde

1.45 ≤ etki katsayısı (g ya da d) < mükemmel düzeyde

ölçeğine göre sınıflandırılmaktadır. (Dinçer,2014)

2.3.4.3.3.2. Glass'ın D İstatistiği

1982 yılında Gene V. Glass tarafından geliştirilmiştir. Ortalamalar arasındaki farklılık, sadece kontrol grubunun standart sapma değerine bölünerek bulunur. Bu formül, Glass'ın deltası olarak bilinmektedir. S_2 , kontrol grubuna ait standart sapma değerini göstermektedir.

$$\Delta = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{S_2}$$

Glass'ın delta istatistiği, popülasyon parametresinin bir tahmin edicisi olarak kullanılmak istenirse formül.

$$\Delta = \frac{\mu_1 - \mu_2}{\sigma_2}$$

Şekilde gösterilir. μ_1 ve μ_2 sırasıyla tedavi ve kontrol grubuna ait ölçümlerin ortalamalarıdır. (Rosenthal & DiMatteo, 2001 akt Erdoğan, 2011)

2.3.4.3.3. Etki Büyüklükleri Arasında Dönüşümler

Farklı ölçümler kullanan çalışmalarda etki büyüklüğünün birleştirilmesi için temel duruma göre karar verilmesi temel duruma göre karar verilir. (Dinçer, 2013)

- Cohen d'nin r'ye dönüştürülmesi

$$r = \frac{d}{\sqrt{d^2 + \frac{(n_1 + n_2)^2}{n_1 n_2}}}$$

$n_1 = n_2$ ise,

$$r = \frac{d}{\sqrt{d^2 + 4}}$$

- Hedges g'nin Cohen d'ye dönüştürülmesi

$$d = \frac{g}{\sqrt{df_{error}}} = g \sqrt{\frac{n_1 + n_2}{df}}$$

- Cohen d'nin Hedges g'ye dönüştürülmesi

$$g = d \sqrt{\frac{df}{n_1 + n_2}}$$

- Hedges g'nin r istatistiğine dönüştürülmesi

$$r = \sqrt{\frac{g^2 n_1 n_2}{g^2 n_1 n_2 + (n_1 + n_2) df}}$$

- r'nin Cohen d ye dönüştürülmesi

$$d = \frac{2r}{\sqrt{(1 - r^2)}}$$

- Glass Δ 'nin Cohen d'ye dönüştürülmesi

$$d = \frac{\Delta}{\sqrt{df_{error}}}$$

- Glass Δ 'nin r'ye dönüştürülmesi

$$r = \sqrt{\frac{\Delta^2 n_1 n_2}{\Delta^2 n_1 n_2 + (n_1 + n_2) df}}$$

Formülleri ile dönüşüm yapılabilir. (Erdoğan, 2011)

2.3.5. Çalışmaların Birleştirilmesinde Kullanılan İstatistiksel Model Seçimi

Meta analizlerin çoğu sabit etki modeli ve rastgele etki modeli yöntemlerinden biri yapılmaktadır. Çalışmaların evrenleri eşit büyüklükteyse sabit etki modeli, değilse rastgele etkiler modeli kullanılmalıdır. (Dinçer, 2013)

Tablo 6. Meta Analizde Bireysel Çalışmaların Ve Genel Etki Büyüklüğünün Gösterimi

	Gerçek Etki	Gözlenen Etki
Bireysel Çalışmalar	~	ç
Tüm Çalışmalar	q	ı

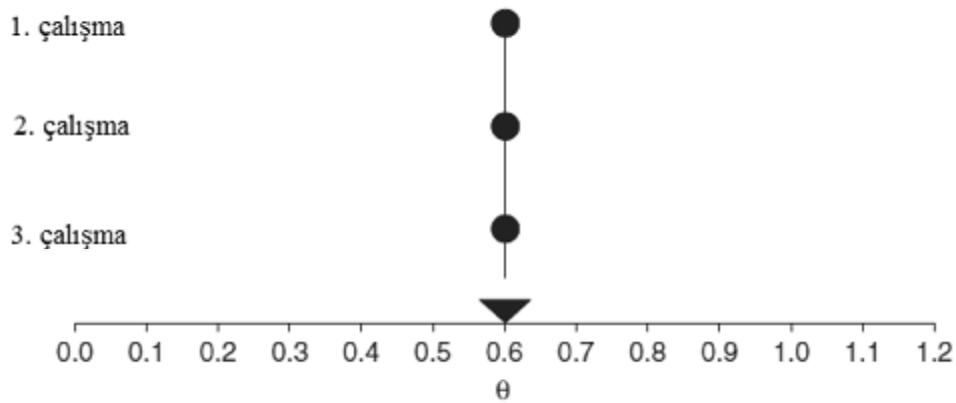
2.3.5.1. Sabit Etki Modeli (Fixed Effect Model)

Sabit bir etki analizinde, dahil edilen tüm çalışmaların ortak bir etki boyutunu paylaştığını varsaymaktayız. Gözlenen etkiler, her çalışma için örneklem büyüklüğüne bağlı olan, varyans σ^2 ile θ için dağıtılacaktır (Borenstein, Hedges, & Rothstein, 2009)

Sabit etki modeli altında, meta-analizdeki tüm çalışmaların ortak (gerçek) bir etki boyutu paylaştığını varsayıyoruz. Bir başka deyişle, etki boyutunu etkileyebilecek tüm faktörler, tüm çalışmalarda aynıdır ve bu nedenle, gerçek sonuç boyutu, bütün çalışmalarda aynıdır (dolayısıyla etiket sabittir). Gerçek etki büyüklüğü θ ile gösterilmiştir. (Borenstein, Hedges, & Rothstein, 2009)

Tüm çalışmalar aynı gerçek etkiyi paylaştığından, gözlemlenen efekt boyutunun bir çalışmadan diğerine geçtiği ancak her çalışmada rastgele hata olduğu için değişir. Her çalışma sonsuz örneklem boyutuna sahipse örnekleme hatası sıfır olur ve her çalışma için gözlemlenen etki gerçek etki ile aynı olur. Gerçek efektlerden ziyade gözlenen etkileri planlarsak, gözlenen etkiler tam olarak gerçek etkilerle çakışacaktır. (Borenstein, Hedges, & Rothstein, 2009)

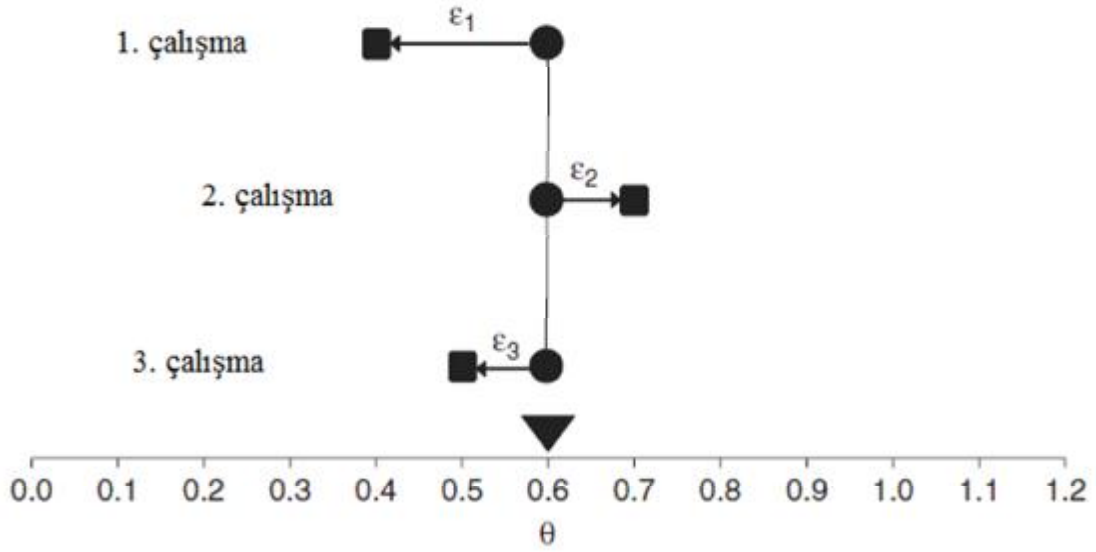
Şekil 11.1'de, gerçek toplam etki boyutu 0.60'dır ve bu efekti (üçgenle temsil edilmiştir) en altta gösterilmiştir. Her bir çalışma için gerçek etki bir daire ile gösterilir. Sabit etki modeli tanımında, her bir çalışma için gerçek etki boyutunun da 0.60 olması gerekir; dolayısıyla bu daireler, üçgenin hemen üstünde hizalanır. (Borenstein, Hedges, & Rothstein, 2009)

Şekil 3. Sabit Etki Modeli-Gerçek Etki Büyüklükleri

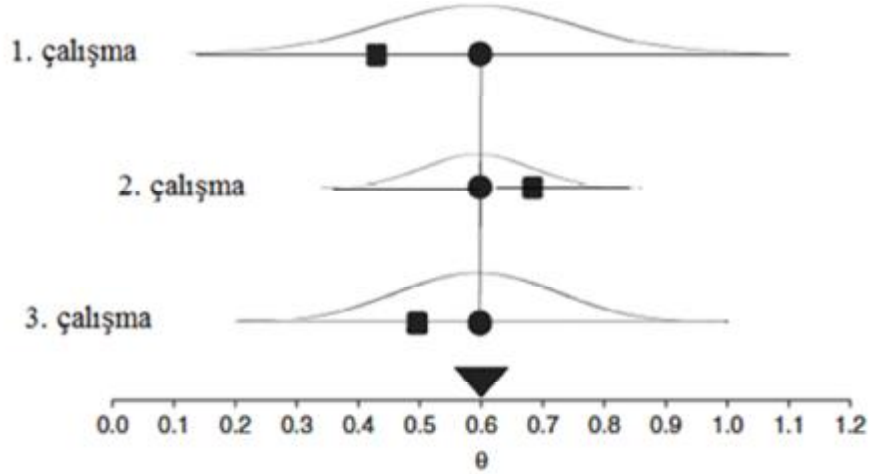
Her çalışma sonsuz sayıda örneklem büyüklüğüne sahip olduğunda örneklem hatası sıfır olacak ve her çalışma için gözlenen etki, gerçek etki ile aynı olacaktır.

Gerçek etkilerin yerine gözlenen etkilere bakılırsa, gözlenen etkiler tam anlamıyla gerçek etkiler aynı olacaktır. Uygulamadaki her çalışmanın örneklem sayısı sonsuz sayıda değildir. Bu nedenle örneklem hatası olacaktır. Çalışmadaki gözlenen etki, gerçek etki ile aynı olmayacaktır. Şekilde her çalışma için gerçek etki (daire ile gösterilen) 0.60'tır. ancak gözlenen etki (kare ile gösterilen) bir çalışmadan diğerine göre değişmektedir. (Dinçer, 2013)

Şekil 4. Sabit Etki Modeli- Gerçek Etki Büyüklüğü Ve Örnekleme Hatası

Herhangi bir çalışmada hata rastgele iken, hataların örneklem dağılımını tahmin edebiliriz. Şekil 11.3'te, her çalışma için gerçek etki boyutu hakkında normal bir eğri koyduk; eğrinin genişliği bu çalışmadaki varyansa dayanıyordu. Çalışma 1'de örneklem büyüklüğü küçüktü, varyans büyüktü ve gözlemlenen etkinin nispeten geniş 0.20-1.00 aralığında bir yere düşmesi muhtemel. Buna karşılık, Çalışma 2'de örneklem büyüklüğü nispeten büyüktü, varyans azdı ve gözlemlenen etkinin nispeten dar aralıkta 0.40 ila 0.80 arasında olması muhtemel. (Normal eğrisinin genişliği, varyansın kareköküne veya standart hataya dayalıdır). (Borenstein, Hedges, & Rothstein, 2009)

Şekil 5. Sabit Etki Modeli- Örneklem Hatasının Dağılımı

Tüm çalışmalar aynı gerçek etkiyi paylaştığından, gözlemlenen efekt boyutunun meta analizde, popülasyon etkisini tahmin edip bu yolla gözlenen etki hakkında tahminler yapmak yerine tersine doğru bir çalışma ile gözlenen etkiler incelenerek, popülasyon etkisi tahmin edilmelidir. Bunun içinde ortalama ağırlığı hesaplamak gerekmektedir. (Dinçer, 2013)

Sabit etki modeli altında, analizdeki tüm çalışmaları temel alan tek bir gerçek etki boyutu (sabit etki terimi) olduğunu ve gözlenen etkilerdeki tüm farklılıkların örneklem hatasından kaynaklandığını varsayabiliriz. Bunu sabit etkili bir model olarak adlandırmak pratiğini takip ederken, daha açıklayıcı bir terim ortak bir etki modeli olacaktır. Her iki durumda da, tek bir gerçek efekt olduğundan tekil efekt kullanırız. (Borenstein, Hedges, & Rothstein, 2009)

Çalışmanın ağırlığı aşağıda belirtilmiştir.

$$W_i = \frac{1}{V_{Y_i}}$$

(V_{Y_i} çalışmanın varyansı)

$$M = \frac{\sum_{i=1}^k W_i Y_i}{\sum_{i=1}^k W_i}$$

(M Ağırlıklı ortalama)

$$W_i V_m = \frac{1}{\sum_{i=1}^k W_i}$$

(V_m Gerçek etkinin varyansı)

$$SE_M = \sqrt{V_M}$$

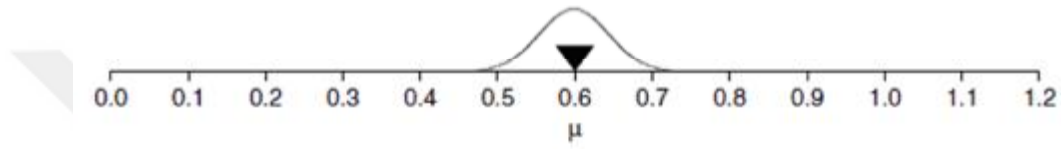
(SE_M Genel etkinin tahmini standart hatası)

Bu formüllerden yola çıkarak %95 alt ve üst limitlerdeki genel etki tahmini

$$M \pm 1,96 \times SE_m$$

İle hesaplanır. (Dinçer, 2013)

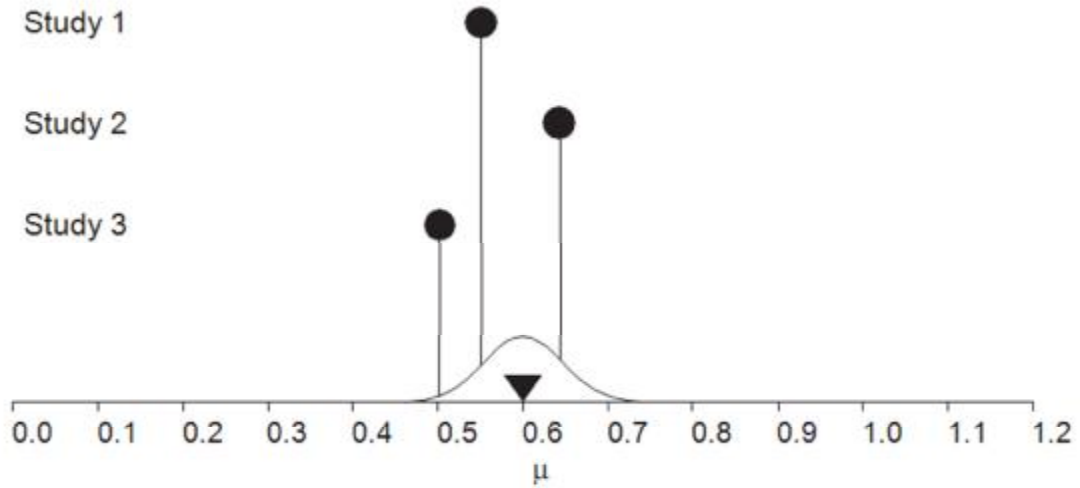
2.3.5.2. Rastgele Etki Modeli

Şekil 6. Rastgele Etki Modeli – Gerçek Etkilerin Dağılımı

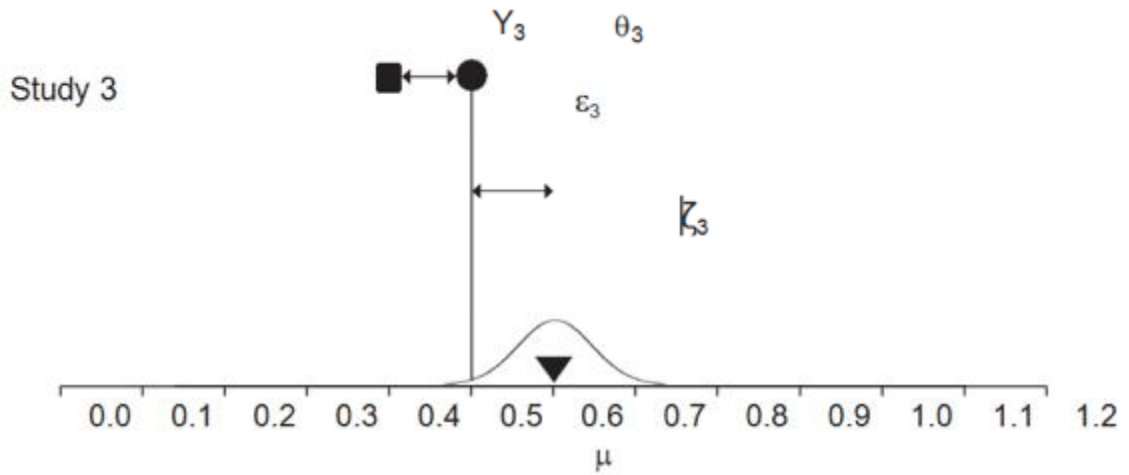
Şekilde gerçek etki büyüklüklerinin ortalaması 0,60 olarak verilmiştir. Ancak her çalışmanın etki büyüklüğü bu ortalama çevresinde dağılmış, Normal bir eğri ile gösterilmiştir. Normal genişliği gerçek etkinin bir çoğunun 0.50 ile 0.70 aralığın da yer aldığını görülmektedir. (Dinçer, 2013)

Eğer bir çalışma evren büyüklüklerinin farklı olduğunu ve standart sapmanın sifira eşit olmadığını ifade ettiği durumlarda belirli dönüşümler yapılarak çalışmalar yine birleştirilebilir. (Dinçer,2014. Eğitim Bilimlerinde Uygulamalı Meta Analiz. Ankara:Pegem Akademi) Çalışmaların varyansını hesaplamak çalışmalar içindeki varyansın ve τ^2 (tau kare) varyansının bilinmesi gerekmektedir. (Dinçer, 2013)

Şekil 7. Rastgele Etki Modeli - Gerçek Etkiler

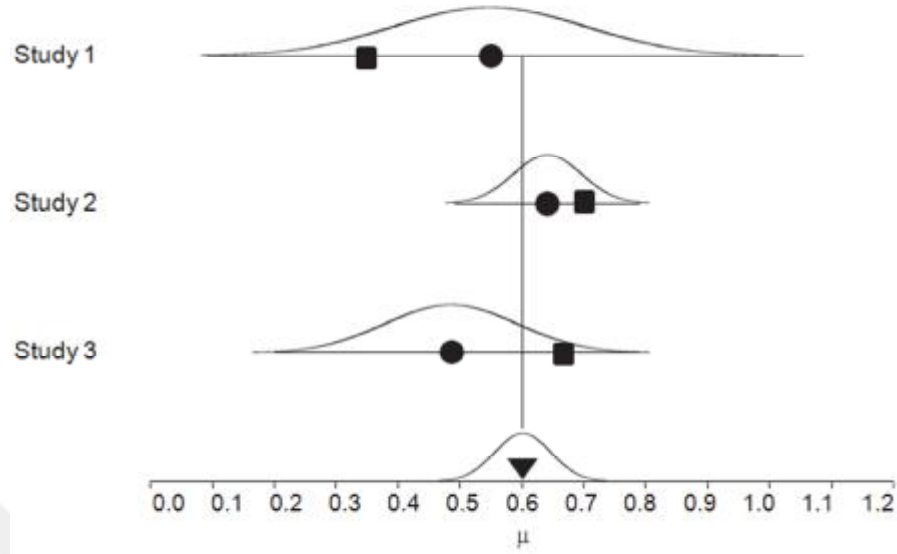
Her çalışma sonsuz örneklem sayısına sahip olsaydı örneklem hatası sıfır olacak ve her çalışma için gözlenen etki çalışmanın gerçek etkisi ile aynı olacaktı ya da gerçek etkiler yerine gözlenen etkiler dikkate alınsaydı, gözlenen etkiler tam olarak gerçek etkiler ile örtüşecekti.

Şekil 8. Şekilde Gözlenen Ve Gerçek Etki Büyüklüğü Arasındaki Fark Gösterilmiştir.

Rastgele etki modelinde, gerçek etkinin incelemeden çalışmaya değişmesine izin verilir. Sonsuz sayıda çalışma yapmak (analizimize dahil etme kriterlerine dayanarak) mümkün olsaydı, bu çalışmaların gerçek etki boyutları bazı ortalamalara göre dağıtılacaktı. Gerçekten gerçekleştirilen çalışmalardaki etki boyutlarının, bu etki boyutlarının rassal bir örneğini (dolayısıyla rastgele etkiler terimi) temsil ettiği

varsayılmaktadır. Burada, gerçek etkiler dizisi olduğundan çoğul efektleri kullanırız. (Borenstein, Hedges, & Rothstein, 2009)

Şekil 9. Rastgele Etkiler Modeli – Çalışmalar Arasında Ve Çalışmalar İçerisindeki Varyans

Bir çalışma için ağırlık aşağıdaki gibi gösterilir.

$$W_i^* = \frac{1}{V_{Y_i}^*}$$

$$V_{Y_i}^* = V_{Y_i} + T^2$$

Ortalama ağırlık M^* değeri

$$M^* = \frac{\sum_{i=1}^k W_i^* Y_i}{\sum_{i=1}^k W_i^*}$$

Genel etkinin varyansı

$$V_{M^*} = \frac{1}{\sum_{i=1}^k W_i^*}$$

Genel etkinin tahmini standart hatası

$$SE_{M^*} = \sqrt{V_{M^*}}$$

Genel etki için %95 alt ve üst sınırlar

$$M^* \pm 1,96 \times SE_{M^*}$$

Formülleri ile hesaplanır. (Dinçer, 2013)

2.3.6. Meta Analizde Heterojenlik ve Heterojenlik Testi

Meta analiz sonucunda Q-değeri X^2 tablosunda df değerine karşılık gelen değerden büyük olması ya da elde edilen p-değeri 0.05'ten küçük olduğu bireysel çalışmalar arasında anlamlı bir farkın olduğunu göstermektedir. Bu anlamlı fark çalışmanın heterojen olduğunu gösterir. Model olarak rastgele etkiler modelinin kullanılması gerektiğini ifade eder. (Dinçer,2014.)

Heterojenliği hesaplamanın yolları Q, T^2, H^2 ve I^2 dir. Tüm katsayılar Q'ya bağlıdır. Toplam dağılım çalışmalar içindeki hayatla ilişkili olarak düşükse hepsi düşük ya da sıfır olacaktır. Bunun zıttı olarak ta hepsi yüksek olacaktır. (Dinçer, 2013)

2.3.6.1. Cochran'm Q İstatistiği

Q tahmin edilen bir ölçüm değil bir toplamdır ve çalışmaların sayısına bağlı standartlaştırılmış bir ölçüdür. (Dinçer, 2013)

Heterojenlik testi sonucunda elde edilmiş Q-değeri, X^2 tablosunda df değerine karşılık gelen Q-değerinden küçük ise çalışmanın homojen olduğu, büyük ise çalışmanın heterojen olduğu anlamına gelmektedir.

$$Q = \sum_{i=1}^k W_i (Y_i - M)^2$$

(W_i çalışmanın ağırlığı, Y_i çalışmanın etki büyüklüğü, M genel etki, k çalışma sayısıdır.)

2.3.7. Heterojenliğin Ölçümü

2.3.7.1. τ^2 İstatistiği

Her çalışma için gerçek etki boyutunu bir şekilde bilseydik ve bu etkilerin boyutlarının (sonsuz sayıda çalışma boyunca) varyansını hesaplırsak, bu varyans τ^2 olurdu (k çalışma sayısı olmak üzere) (Rosenthal & DiMatteo, 2001)

$$T^2 = \frac{Q - df}{C}$$

$$Q = \sum_{i=1}^k W_i Y_i^2 - \frac{(\sum_{i=1}^k W_i Y_i)^2}{\sum_{i=1}^k W_i}$$

$$df = k - 1$$

$$C = \sum W_i - \frac{\sum W_i^2}{\sum W_i}$$

Formülleri ile hesaplanır. (Dinçer, 2013)

2.3.7.2. H İstatistiği

Higgins ve Thompson tarafından ileri sürülen bu yöntem Birge oranı olarak da adlandırılmaktadır. H^2 değeri 1 olduğunda homojenliğin mükemmel olduğundan bahsedilmektedir. Cochran'ın Q istatistiğinden yararlanarak H istatistiği aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır. (Higgins & Thompson, 2002)

$$H^2 = \begin{cases} \frac{Q}{(k-1)} & Q > k-1 \\ 1 & Q \leq k-1 \end{cases}$$

2.3.7.3. I^2 İstatistiği

Bazı durumlarda, ölçümün heterojenliği hakkında “gözlenen varyans, hangi oranda etki büyüklüğündeki gerçek farklılığı yansıtır?” bu oranı belirlemek için Higgins ve ark(2003) I^2 istatistiğini kullanmayı önermiştir ve aşağıdaki formülle göstermişlerdir. İkili ölçümlerde varyans miktarı hakkında yorum yapabilmeyi sağlamaktadır. Eğer I^2 sifıra yakınsa, hemen hemen tüm gözlenen varyans gerçek ya da uygun değildir. I^2 çok büyükse, varyansın nedeni hakkında doğru yorumlar, alt analizler ya da meta-regresyon gibi teknikler uygulamak mümkün olacaktır. (Dinçer, 2013)

$$LL_{I^2} = \left(\frac{L^2 - 1}{L^2} \right) \times \%100$$

$$UL_{I^2} = \left(\frac{U^2 - 1}{U^2} \right) \times \%100$$

Bu aynı zamanda toplam dağılımdaki, dağılım fazlalığı oranıdır.

2.3.8. Grafik Gösterimleri

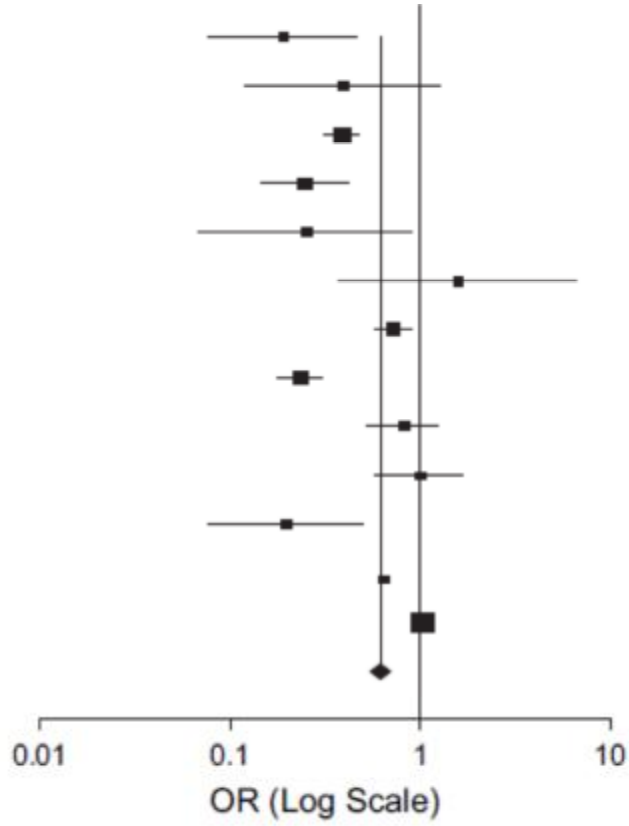
2.3.8.1. Forest Plot

Forest plot meta-analiz raporlarındaki en yaygın grafik türüdür. Her bir çalışma için tahmin ve güven aralığı ve genellikle en alttaki ilgili özet tahmini gösterir. Forest plot 1970'li yıllara dayanıyordu ve 1982'de bir meta-analiz bağlamında ilk kez kullanılıyordu. (Ried K, 2006)

Erken dönemlerinde ki çalışmalar ve güven aralıkları çubuklarla gösterildi. Forest plot, münferit araştırmalardan elde edilen etki tahminlerinin bir meta-analiz sonucuna nasıl biriktiğini göstermek için yararlı olabilir. Ayrıca, arazilerin, çalışma tahminleri arasındaki varyasyon miktarının görsel bir sunumunu sağladığı ve bir çalışma arasındaki varlığı değerlendirmek için etki tahminlerinin güven aralıklarının örtüşmesini "gözlemleyebileceği" ileri sürülmüştür. (Moja L , Moschetti I, Liberati A, . 2007)

Meta analizinde çok yaygın kullanılan bir grafik türüdür. Birçok kaynakta meta analiz diyagramı olarak adlandırılmaktadır. Sonuç değişkenimiz binary yapıda olup OR ya da RR ise genellikle etki büyüklüklerinin logaritmik(log) ölçüm değerleri kullanılmaktadır. Grafikte y eksenini meta analizine dahil edilen çalışmaları x eksenini ise OR veya RR'ye ait logaritmik değeri göstermektedir. Bu grafik, hem bireysel çalışmalar için ve özet istatistikleri için nokta tahminlerini hem de % 95 güven aralıklarını göstermek amacıyla kullanılmaktadır. Bu grafik ile her bir bireysel çalışmadan elde edilen tahminler arasındaki değişkenlikleri ve denemeler arasındaki heterojenliği vurgulamaktadır.(Erdoğan, 2011)

Birleştirilmiş tahminlerin güven aralıkları elmas üzerinden yatay bir çizgiyle gösterilir; Güven aralığı dar olduğu takdirde bu çizgi elmasın içinde olabilir. Alt grupları temsil edecek birden fazla havuzlanmış etki tahmini tanımlayabilirsiniz.

Şekil 10. Forest Plot gösterimi

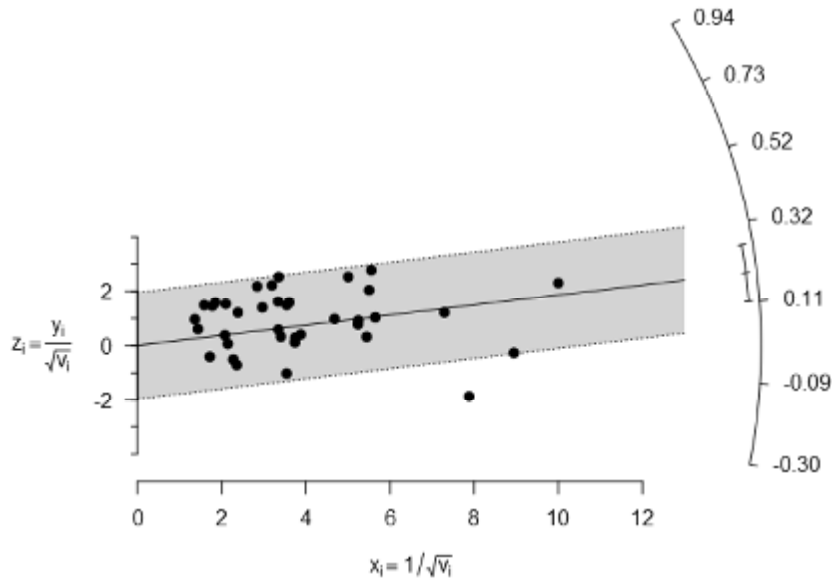
2.3.8.2. Galbraith Radial Grafik

Radyal parseller Rex Galbraith (1988) tarafından tanıtıldı ve heterojenite verilerinin incelenmesi için meta-analitik bağlamda yararlı olabilir. Sabit efekt modelinde, grafik, dikey eksenle ilgili standart hatalarıyla standartlaştırılan tek tek gözlemlenen efekt boyutlarına veya sonuçlara göre yatay eksenle standart hataların tersini göstermektedir. Çizimin sağ tarafında, gözlemlenen etki boyutları veya sonuçları göz önüne alınarak karşılık gelen bir yay çizilir. (0,0) 'dan, bu yay üzerine komplo içindeki belirli bir noktaya yansıtılan bir çizgi, o noktaya ait bireysel olarak gözlenen etki boyutu veya sonucunun değerini belirtir. (http://www.metafor-project.org/doku.php/plots:radial_plot)

Galbraith, bir meta-analizde yapılan çalışmalar arasındaki heterojenliğin kapsamını değerlendirmek üzere tasarlanmıştır. Y eksenini, standart hata (z skoru) ile x eksenini üzerinde ki standart hatanın tersi olarak bölünen (log dönüşümlü) efekt boyutunu gösterir. Her bir çalışma tek bir nokta ile temsil edilir ve arsa boyunca merkezi olarak bir regresyon çizgisi vardır. Regresyon çizgisine paralel olarak, 2 standart sapma uzaklığında, 2 satır, çalışmalar tek bir sabit parametre tahmin ediyorsa, en çok noktanın

düşmesi beklenen bir aralık oluşturur. Galbraith başlangıçta y eksenini sağ tarafa koymayı ve grafiği bir hızölçerine (radyal çizim olarak adlandırılana benzer) gelecek şekilde radyal yapmayı önerdi. Bu, grafiğin yorumlanması için gerekli değildir ve sadece birkaç meta-analiz programı bu özelliği uygular.(Bax L, Yu L.M., Ikeda N, 2007)

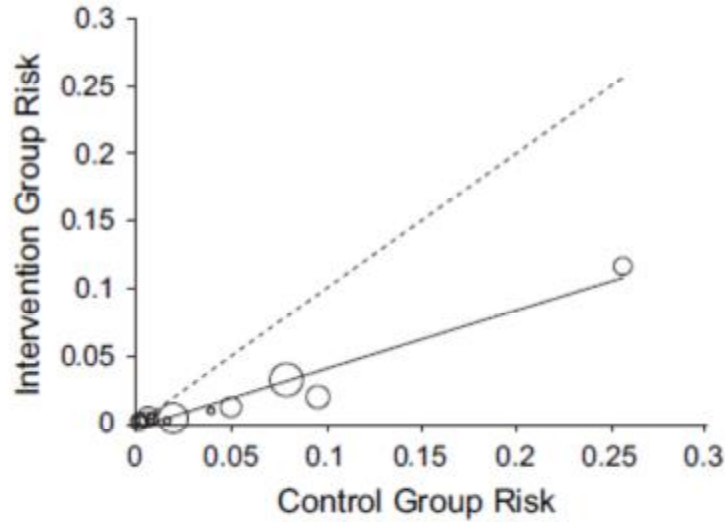
Grafik, her bir çalışmadan elde edilen sonuçların varyansın kareköküne bölünmesinden elde edilen değerle $\left(\frac{\ln(OR)}{SE}\right)$ (z istatistiği olarak bilinir) standart hatanın tersine karşılık çizilir. Yatay eksen de $\frac{1}{SE}$ ve dikey eksen de her bir z istatistiği yer almaktadır. Eğer yatay eksendeki değişken sıfır değerini alıyorsa standart hata sonsuz değerini alacaktır ve böylece dikey eksen de (paydada standart hata olduğundan dolayı) sıfır değerini alacaktır. (Erdoğan, 2011)

Şekil 11. Galbraith Radial Grafik Gösterimi

2.3.8.3. L'abbe Grafik

Labbe ve arkadaşları tarafından 1978 yılında geliştirilmiştir. Yalnızca sonuç değişkeni binary yapıda olan çalışmaların meta analizlerinde uygulanır. İki gruba ait risk oranlarından (Kontrol ve tedavi grubu gibi) yararlanılarak çizilen bir grafik türüdür.(Erdoğan, 2011)

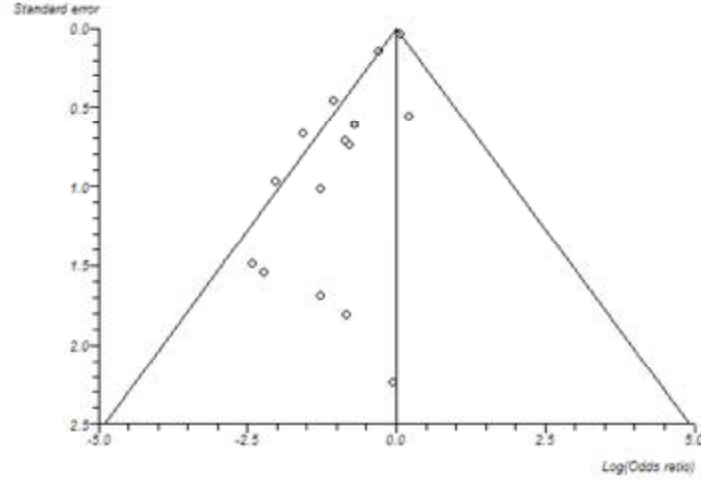

Şekil 12. L'able Plot Grafik Gösterimi

1987'de tanıtılan L'Abbé planı, sadece ikili sonuçlar içeren çalışmaların meta-analizleri için geçerlidir. Maruz kalan veya indeks grubundaki (y eksen) riskleri (veya olasılıkları) kontrol grubununkilere (x eksen) göre gösterir ve genellikle her grupta benzer riskleri gösteren bir regresyon çizgisi ve merkezi bir köşegen çizgi içerir. Noktaların boyutları çalışma ağırlıklarıyla orantılıdır. Çok farklı çalışma heterojeni ile, regresyon çizgisi etrafında belirgin bir yayılma olabilir, ancak regresyon çizgisi ile noktalar arasındaki mesafenin heterojenliğin göstergesi olarak saf olmayan kullanımının yanıltıcı olabileceği bildirilmiştir. Kontrol grubu risklerinin x eksen boyunca çoklu kümelenmesi, tüm çalışmalar için tek bir temel temel risk olduğunun varsayımının ihlalini ve dolayısıyla da heterojenliği belirtir. (song, 1999)

2.3.8.4. Funnel Plot

Funnel plot, 1985 yılında Işık ve Pillemer tarafından tanıtıldı. Çalışma büyüklüğü ve etki büyüklüğü arasındaki ilişkinin gösterimi için yöntemdir. Etki büyüklüğü X ekseninde, örneklem büyüklüğü ya da varyans Y ekseninde gösterilmektedir. Y ekseninde standart sapmanın kullanımı küçük çalışmaların çizildiği ölçeklerin alt yarısındaki noktalara saçılmasını gösterme avantajına sahiptir. bu şekilde asimetriyi tespit etmek daha kolaydır. bu etkiler sadece görsellik içindir ve istatistik üzerinde bir etkisi yoktur. (Dinçer, 2013)

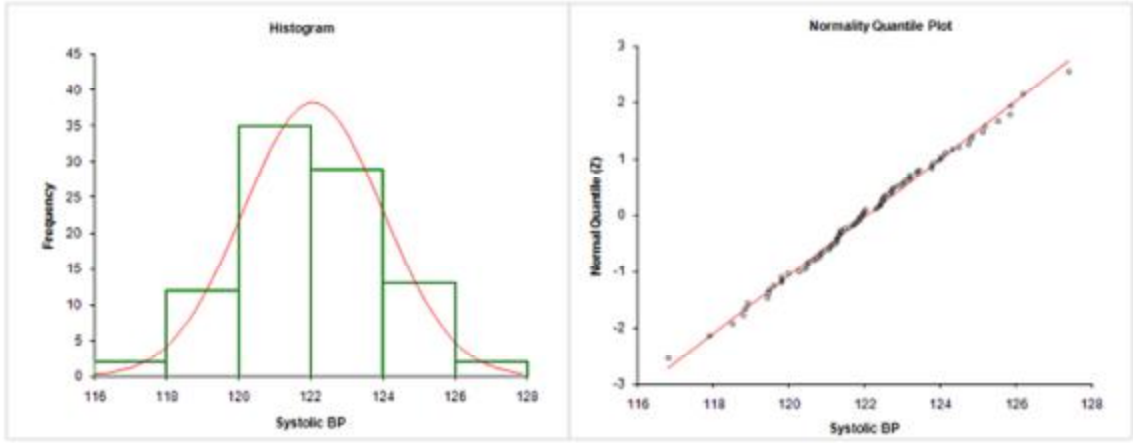

Şekil 13. Funnel plot grafik gösterimi

2.3.8.5. Normal Quantile Grafik

İstatistikte, veri normalliğini değerlendirmek için genellikle normal kuantil grafik kullanılır. Wang ve Bushman'ın önerdiği meta analiz için normal kuantil arsa, her bir çalışmanın z ekseninde z skoruna ve x ekseninde ki rütbesinin normalize edilmiş kütline sahiptir . Grafik, heterojenliği (kümeleşme) araştırmak ve yayın önyargılarının varlığını değerlendirmek için verilerin normalliklerini kontrol etmek için (düz çizgide beklenen noktalar) meta-analizde kullanılabilir (Wang & Bushman, 1998).

Genellikle verilerin normal dağılıp dağılmadığını kontrol etmek için kullanılmaktadır. Bu grafik meta analizinde Wang ve Bushman (1998) tarafından ilk kez ortaya atılmıştır. y ekseninde her bir çalışmaya ait etki büyüklüklerinin standartlaştırılmış değeri (z puanı), x ekseninde ise her bir çalışmanın rankının standartlaştırılmış yüzdeleri yer almaktadır. Bu grafik türü, heterojenliği araştırmak, verilerin normal dağılıp dağılmadığını kontrol etmek ve yayın yanlılığının varlığını değerlendirmek için meta analiz çalışmalarında kullanılmaktadır. Bu grafik türü bazı durumlarda funnel grafiğine alternatif olarak geliştirilmiştir. Özellikle % 95 güven aralıklarını içine aldığından Funnel grafiğine göre yorumlamak daha kolay olmaktadır. Grafiğe göre normal dağılımdan bahsedebilmek için noktaların doğru çizgisi üzerinde yer alıyor olması, heterojenlikten bahsedebilmek için ise noktaların kümeleniyor olması gerekmektedir.(Erdoğan, 2011).

Şekil 14. Normal Quantile Grafik gösterimi

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı bağlanma stilleri ile ilgili bilimsel literatürde ortaya çıkan tutarsızlıkları değerlendirmek, nedenlerini araştırmak, veri sayısı az olan çalışmaların toplam örnek büyüklüğünü artırmak ve çalışmalar arasındaki heterojenliğin nedenlerini belirlemektir.

3.2. Araştırma Modeli

Bu araştırmada niceliksel araştırma yöntemlerinden meta analiz çalışması kullanılmıştır. Meta analizi aynı konuda farklı yer, zaman ve merkezde yapılmış olan araştırma sonuçlarını niteliksel ve niceliksel olarak birleştirmeye ve bu konuda genel bir sonuca ulaşmaya yardımcı olan istatistiksel bir yöntemdir.

3.3. Araştırmanın Örneklemi

Araştırma ile ilgili literatür taramasında YÖK Ulusal Tez Merkezi, Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM), PubMed, Science Direct, Google Akademik, Education Resources Information Center (ERIC) ve EBSCO Host veri tabanları taranmıştır. Veri tabanları ilk olarak Nisan 2017 de, son olarak da Haziran 2017 de taranmıştır. Veri tabanlarını taramada “bağlanma stilleri, yalnızlık, cinsiyet” anahtar kelimeleri kullanılarak taranmıştır. Başlangıçta bu anahtar kelimeler ile 223 tez ve makaleye erişim sağlanmıştır. Daha sonra hariç tutma kriteri olarak üniversite öğrencilerine uygulanmayan çalışmalar çalışma dışı bırakılmış ve cinsiyet faktörüne göre; İlişki Ölçeği Anketini ve UCLA yalnızlık ölçeğini kullanan, alt ölçeklerde kadın-erkek birey sayıları, ortalama ve standart sapma bilgilerini raporlayan 1990 ile 2017 yılları arasında yapılmış 30 çalışma belirlenmiştir. Belirlenen bu çalışmalar meta analize alınmıştır.

Tablo 7’de meta analize alınacak araştırmaların yıllara ve araştırma türüne ilişkin dağılımı yer almaktadır.

Tablo 7. 1990-2017 yılları arasında yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımı

Araştırma yılı	N	Araştırma Türü (Sayısı)
1990	1	Doktora tezi (1)
1994	1	Yüksek lisans tezi (1)
1997	1	Yüksek lisans tezi (1)
2000	1	Makale(1)
2003	1	Makale(1), yüksek lisans tezi(1)
2005	2	Doktora tezi(1), makale(1)
2007	2	Makale(2), yüksek lisans (1)
2008	2	Makale(2)
2010	1	Makale(1)
2011	3	Makale(1), yüksek lisans tezi (2)
2012	1	Makale(1)
2013	3	Makale(1), yüksek lisans tezi (2)
2014	4	Makale (1), yüksek lisans tezi (4)
2015	3	Makale (2), yüksek lisans tezi (1)
2017	2	Yüksek lisans tezi(1)
Toplam:30 Makale(14), yüksek lisans tezi (14), doktora tezi (2)		

3.4. Araştırmanın Aşamaları

Meta analiz çalışmasının aşamaları şu şekildedir.

Birinci aşama: Araştırmanın başında meta analize alınacak çalışmalar için kabul ve hariç tutma kriterleri belirlenmiştir. Kabul kriterleri olarak çalışmaların üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışma olanlar seçildi. Seçilen çalışmalarda İlişki Ölçeği Anketi kullanılanlar ile UCLA yalnızlık ölçeği kullanılanlar iki ayrı grup oluşturuldu.

İkinci aşama:

Bu konu ile ilgili literatür taranmıştır. YÖK Ulusal Tez Merkezi, Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM), PubMed, Science Direct, Google Akademik, Education Resources Information Center (ERIC) ve EBSCO Host veri tabanlarında anahtar kelimelerden Bağlanma Stilleri, Yalnızlık kullanılarak tarama yapıp bulunan çalışmalar bir havuzda toplandı.

Üçüncü aşama: Alandan iki uzman çalışmaları okumuş ve çalışmaları seçmiştir. Daha önce oluşturulan çalışma gruplarında erkek ve kadınların İlişki Ölçeği Anketinden ve UCLA yalnızlık ölçeğinden aldığı ortalama puanı ve standart sapma değerleri raporlanan çalışmalar seçilmiştir.

Dördüncü aşama: 30 çalışmalardan elde edilen ortalama ve standart sapma bilgileri tablo halinde sunulmuştur. Meta analiz yapılabilmesi için veriler Medcalc®v10.3.0 programına yazılmıştır.

Beşinci aşama: Sonuçların birleştirilmesinden sonra heterojenlik testleri ve grafiksel gösterimler incelenmiştir.

3.5. Veri Toplama Araçları

3.5.1. İlişki Ölçeği Anketi:

Griffin ve Bartholomev (1994) de geliştirdiği İlişki Ölçeği Anketi (İÖA) (Relationships Scales Questionnaire) Türkçe uyarlaması 1999 yılında Sümer ve Güngör tarafından yapılmıştır. 30 maddeden oluşan anket içerisinde farklı maddeler toplanarak güvenli, saplantılı, korkulu ve kayıtsız olarak bağlanmanın dört prototipini ölçmek amaçlanmaktadır. Ölçekte yer alan her bir madde bireylerin kendilerini ve yakın ilişkilerdeki tutumlarını ne derece tanımladıklarını gösterecek şekilde 7 basamaklı bir ölçek üzerinde (1= Beni hiç tanımlamıyor; 7= Tamamıyla beni tanımlıyor) işaretlenmektedir. Bu yolla elde edilen sürekli puanlar katılımcıları bağlanma stilleri içerisinde bulundurmak için de kullanılmaktadır. Gruplandırma sürecinde her bir katılımcı, en yüksek puana sahip olduğu bağlanma kategorisine yer almaktadır. (Sümer ve Güngör, 1999)

Bağlanma boyutlarını ölçen 17 madde bulunmaktadır. Diğerleri bağlanma boyutları ve Collins & Read'in (1990) 3 faktörünü (yakınlık, dayanma, kaygı) elde etmek için kullanılıyor ve Hazan & Shaver'in, üçlü ölçümüne yönelik maddeler de var. Güvenli ve kayıtsız bağlanma stilleri beşer maddeyle ölçülürken, saplantılı ve korkulu bağlanma stilleri dörder madde ile ölçülmektedir. Ters yüklü maddeler 5, 7 ve 17'dir. EK-1'de verilen İlişki Ölçeği Anketinde bağlanma boyutlarını hesaplarken 5. maddenin hem orijinal hem de ters yüklü hali kullanılır. 3., 7., 8., 10. ve 17. maddelerin ortalamaları güvenli bağlanma skorunu; 1., 4., 9. ve 14. maddelerin ortalamaları korkulu bağlanma skorunu; 5. (ters yüklü), 6., 11. ve 15. maddelerin ortalamaları saplantılı

bağlanma skorunu ve 2., 5. (orijinal), 12., 13. ve 16. maddelerin ortalamaları da kayıtsız bağlanma skorunu verir. (Sümer ve Güngör, 1999)

Sümer ve Güngör ölçeğe ait cronbach alpha seviyesini .70 bulmuştur. İlişki ölçeği anketinin güvenli, korkulu, saplantılı ve kayıtsız olmak üzere dört alt boyutu bulunmaktadır. İÖA'nin alt ölçeklerine ait iç tutarlılık katsayısı (alfa) .27 ile .61 arasında değişmektedir. Test-tekrar test güvenilirliği ise .78 çıkmıştır. (Sümer ve Güngör, 1999)

3.5.2. UCLA Yalnızlık Ölçeği:

UCLA (University of California Los Angeles Loneliness Scale) Yalnızlık Ölçeğinin orijinali 1978 yılında Russel, Peplau ve Ferguson tarafından geliştirilmiş ve Demir (1989) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır.

10 tanesi düz, 10 tanesi ters yönde kodlanmış 20 maddeden oluşmaktadır. Bireylerden maddelerde yer alan durumları ne sıklıkla yaşadıklarını dördümlü Likert tipi ölçekte belirtmeleri istenmektedir. Ölçek olumlu yöndeki ifadeleri içeren maddelere, “hiç yaşamam” 4, “nadiren yaşarım” 3, “bazen yaşarım” 2, “sık sık yaşarım” 1 puan; olumsuz ifadeleri içeren maddelere ise bunun tam tersi olarak, “hiç yaşamam” 1, “nadiren yaşarım” 2, “bazen yaşarım” 3, “sık sık yaşarım” 4 puan verilerek puanlanmaktadır.

Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 80, en düşük puan ise 20 dir ve ölçekten alınan puan arttıkça yalnızlık düzeyi de artmaktadır (Demir, 1989).

Ölçeğin güvenilirlik çalışmasında ilk form ile 1980’de gözden geçirilen form arasında .91 korelasyon bulunmuş olup İç tutarlık katsayısı ise .94 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin güvenilirliği için yapılan çalışmada Cronbach Alfa Katsayısı .96. Beş hafta arayla uygulanan test-tekrar test yöntemi elde edilen korelasyon katsayısı ise .94 olarak hesaplanmıştır..

Türkiye’de, Demir (1989) benzer ölçekler geçerlik yöntemi ile UCLA yalnızlık Ölçeği’nin geçerlik çalışması yapmıştır. Benzer ölçek olarak Çok Yönlü Depresyon Ölçeği’nin Sosyal İçerik dönüklük alt ölçeği ve UCLA yalnızlık Ölçeği’nin geçerlik çalışmasında sık kullanılan Beck Depresyon Envanteri alınmıştır. Sosyal İçerik Dönüklük alt ölçeği ile 82, Beck Depresyon Envanteri ile ise .77 korelasyon bulunmuştur. (Demir, 1989)

3.6. Verilerin Analizi

Çalışmaya dahil edilen 30 çalışmada kadın ve erkeklerdeki ortalama puanlar arasındaki farklılık Student t testi ile test edilmiştir. Bu tez çalışmasında UCLA yalnızlık ölçeği ve ilişki ölçeği alt boyutlarındaki kadın ve erkeklerdeki ortalama puanlar arasındaki farklılıkların (Student t testinin) meta analizi yapılmıştır. Verilerin analizinde Medcalc®v10.3.0 paket programının demo versiyonu kullanmıştır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

4.1. Cinsiyet Faktörünün, Güvenli Bağlanma Stiline Etkisine Ait Bulguları

Tablo 8’de İlişki Ölçeği Anketinin alt boyutunda yer alan güvenli bağlanma alt boyutunda kadın ve erkeklere ait meta analize dahil edilecek her bir çalışmadaki çalışmaya giren birey sayısı (N), birey ortalama puanı(\bar{X}) ve standart sapma(SS) bilgileri verilmiştir.

Tablo 8. 1990-2017 yılları arasında yapılan çalışmalarda cinsiyet faktörüne göre güvenli bağlanma değerleri

Çalışmanın adı		N	\bar{X}	Ss
Ayberk A.2011	Kadın	503	18.58	5.14
	Erkek	517	18.90	5.13
Altundağ G.2011	Kadın	202	20.10	4.301
	Erkek	194	21.38	4.447
Topkara G. 2014	Kadın	75	34.88	6.15
	Erkek	75	35.68	6.44
Çağatay E.S. 2014	Kadın	190	12.20	1.864
	Erkek	235	13.01	1.95
İlhan T. 2012	Kadın	114	19.85	4.60
	Erkek	72	23.08	4.33
Özdemir H.E. 2017	Kadın	246	19.87	5.76
	Erkek	206	19.61	5.77
Yılmaz B. 2007	Kadın	268	21.45	5.25
	Erkek	232	22.75	4.75
Karaşar B. 2014	Kadın	120	22.48	6.16
	Erkek	80	26.09	5.12
Çetinkaya B. 2005	Kadın	286	20.75	5.55
	Erkek	237	21.55	4.75
Emir S.H. 2014	Kadın	553	19.64	5.45
	Erkek	390	20.13	5.07
Saymaz İ. 2003	Kadın	295	20.312	4.94
	Erkek	179	23.21	5.4

Tablo 9’da araştırmaya dahil edilen 11 çalışmanın ilişki leği anketine göre güvenli bağlanma stiline ait kadın-erkek kişi sayısı, ortalama puanları ve standart sapmalarıyla birlikte meta analizden çıkan forest plot grafiği, sabit-rastgele ağrılık değerleri ve güven aralıkları verilmiştir.

Tablo 9. Güvenli bağlanma stiline ait meta analiz grafiği

alışmalar	Kadın		Erkek		Random	Güven aralık
	N	(ort±s.sapma)	N	(ort±s.sapma)		
alışmalar	N	(ort±s.sapma)	N	(ort±s.sapma)	Ağrılık	
Ayberk A.2011	503	18.58±5.14	517	18.90±5.13	11.17	(-0.185) . (0.0606)
Altundağ G.2011	202	20.10±4.301	194	21.38±4.447	9.67	(-0.490) . (-0.0938)
Topkara G. 2014	75	34.88±6.15	75	35.68±6.44	7.17	(-0.448) . (0.195)
Çağatay E.S. 2014	190	12.20±1.864	235	13.01±1.95	9.77	(-0.612) . (-0.225)
İlhana T. 2012	114	19.85±4.60	72	23.08±4.33	7.48	(-1.020) . (-0.411)
zdemir H.E. 2017	246	19.87±5.76	206	19.61±5.77	5.72	(-0.360) . (0.450)
Yılmaz B. 2007	268	21.45±5.25	232	22.75±4.75	10.13	(-0.375) . (-0.0224)
Karaşar B. 2014	120	22.48±6.16	80	26.09±5.12	7.76	(-0.914) . (-0.333)
etinkaya B. 2005	286	20.75±5.55	237	21.55±4.75	10.21	(-0.326) . (0.0190)
Emr S. H. 2014	553	19.64±5.45	390	20.13±5.07	11.05	(-0.222) . (0.0373)
Saymazİ 2003	295	20.31±4.94	179	23.21±5.4	9.86	(-0.755) . (-0.376)
Total (fixed effects)	2852		2237		100.00	(-0.288) . (-0.175)
Total (random effects)	2852		2237		100.00	(-0.185) . (0.0606)
I ² (inconsistency)=	79.08%		Q= 47.8054			
95% CI for I ² =	(63.16)-(88.12)		DF= 10			

Analize dahil edilen 11 çalışmada toplam kadın sayısı 2852, toplam erkek sayısı 2237 kişinin olduğu görülmektedir. Forest plot grafiğine incelendiğinde çalışmaya en büyük etki eden çalışmanın Ayberk A.(2011) olduğu en az etkinin Özdemir H.E. (2017) olduğu görülmektedir.

11 çalışmanın ve heterojenlik testi sonuçlarına $Q=47,8054$, $I^2=79,08\%$ ve 95% CI for $I^2=(63,16) - (88,12)$ olarak hesaplanmıştır. $I^2= 79,08\%$ sonucuna göre heterojenliğin yüksek olduğuna karar verilmiştir. Heterojenliğin yüksek olmasından dolayı random effect sonuçlarına bakıldığında erkeklerin güvenli bağlanma stiline kadınların güvenli bağlanma stiline göre anlamlı bir farklılık vardır bulgusuna ulaşılır.

Ayrıca İlişki Ölçeği Anketinin alt boyutunda yer alan güvenli bağlanma alt boyutunda meta analiz forest plot grafiği incelendiğinde cinsiyetin, güvenli bağlanma stili üzerinde bir etkisi olduğu görülmektedir.

Grafiğin konumu incelendiğinde ortalama fark çizgisinin solunda yani negatif değerde olmasından dolayı erkeklerin güvenli bağlanma durumunun kadınların güvenli bağlanma durumu puanlarına göre daha fazla olduğu bulgusuna ulaşılabilir. Yani erkekler ilişkilerinde daha güvenli bağ kurabilmektedir.

4.2. Cinsiyet Faktörünün, Korkulu Bağlanma Stiline Etkisine Ait Bulguları

Tablo 10'da İlişki Ölçeği Anketinin alt boyutunda yer alan korkulu bağlanma alt boyutunda kadın ve erkeklere ait meta analize dahil edilecek her bir çalışmadaki çalışmaya giren birey sayısı (N), birey ortalama puanı (\bar{X}) ve standart sapma (SS) bilgileri verilmiştir.

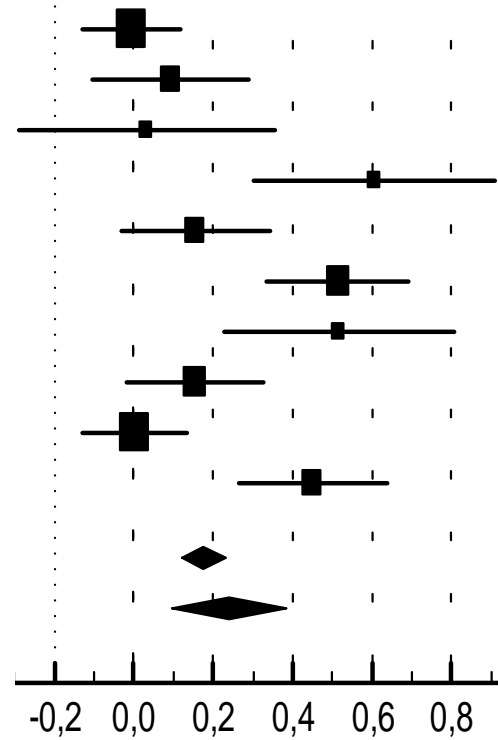
Tablo 10. 1990-2017 yılları arasında yapılan çalışmalarda cinsiyet faktörüne göre korkulu bağlanma değerleri

Çalışmanın adı		N	\bar{X}	Ss
Ayberk A.2011	Kadın	503	16.98	4.17
	Erkek	517	17.00	4.26
Altundağ G.2011	Kadın	202	14.49	4.690
	Erkek	194	14.06	4.418
Topkara G. 2014	Kadın	75	30.72	9.48
	Erkek	75	30.41	9.34
Çağatay E.S. 2014	Kadın	-	-	-
	Erkek	-	-	-
İlhan T. 2012	Kadın	114	15.86	4.44
	Erkek	72	13.28	3.90
Özdemir H.E. 2017	Kadın	246	17.59	3.52
	Erkek	206	17.03	3.68
Yılmaz B. 2007	Kadın	268	15.44	3.96
	Erkek	232	13.36	4.12
Karaşar B. 2014	Kadın	120	30.88	7.86
	Erkek	80	26.73	8.18
Çetinkaya B. 2005	Kadın	286	14.2	3.84
	Erkek	237	13.6	3.88
Emir S.H. 2014	Kadın	553	16.82	4.42
	Erkek	390	16.81	3.93
Saymaz İ. 2003	Kadın	295	15.57	4.64
	Erkek	179	13.38	5.16

Tablo 11’de araştırmaya dahil edilen 10 çalışmanın ilişki leği anketine göre korkulu bağlanma stiline ait kadın-erkek kişi sayısı, ortalama puanları ve standart sapmalarıyla birlikte meta analizden çıkan forest plot grafiği, sabit-rastgele ağırlık değerleri ve güven aralıkları verilmiştir.

Tablo 11. Korkulu bağlanma stiline ait meta analiz grafiği

	Kadın		Erkek			Random	Güven aralık
alışmalar	N	(ort±s.sapma)	N	(ort±s.sapma)		Ağırlık	
Ayberk A.2011	503	16.98±4.17	517	17.00±4.26		11.61	(-0.128) . (0.118)
Altundağ G.2011	202	14.49±4.69	194	14.06±4.418		10.25	(-0.103) . (0.292)
Topkara G. 2014	75	30.72±9.48	75	30.41±9.34		7.81	(-0.288) . (0.354)
İlhan T. 2012	114	15.86±4.44	72	13.28±3.90		8.16	(0.304) . (0.908)
zdemirH.E. 2017	246	17.59±3.52	206	17.03±3.68		10.48	(-0.0300) . (0.341)
Yılmaz B. 2007	268	15.44±3.96	232	13.36±4.12		10.61	(0.336) . (0.694)
Karaşar B. 2014	120	30.88±7.86	80	26.73±8.18		8.43	(0.229) . (0.806)
Çetinkaya B. 2005	286	14.2±3.84	237	13.6±3.88		10.73	(-0.0173) . (0.328)
Emir S.H. 2014	553	16.82±4.42	390	16.81±3.93		11.5	(-0.127) . (0.132)
Saymaz İ. 2003	295	15.57±4.64	179	13.38±5.16		10.43	(0.263) . (0.640)
Total (fixed effects)	2662		2182			100	(0.120) . (0.234)
Total (random effects)	2662		2182			100	(0.0960) . (0.383)
I ² (inconsistency)	82.78%						
			Q=	52.2713			
95% CI for I ² =	(69.70) . (90.22)		DF=	9			

Analize dahil edilen 10 çalışmada toplam kadın sayısı 2662, toplam erkek sayısı 2182 kişinin olduğu görülmektedir. Forest plot grafiğine incelendiğinde çalışmaya en büyük etki eden çalışmanın Ayberk A.(2011) olduğu en az etkinin Topkara G.(2014) olduğu görülmektedir.

10 çalışmanın heterojenlik testi sonuçlarına $Q=52,2713$, $I^2=82,78\%$ ve 95% CI for $I^2=(69,70)$, (90,22) olarak hesaplanmıştır. $I^2= 82,78\%$ sonucuna göre heterojenliğin çok yüksek olduğu sonucuna ulaşabiliriz. Heterojenliğin yüksek olmasından dolayı random effect sonuçlarına bakıldığında erkeklerin korkulu bağlanma stiline kadınların güvenli bağlanma stiline göre anlamlı bir farklılık vardır bulgusuna ulaşılır.

İlişki Ölçeği Anketinin alt boyutunda yer alan korkulu bağlanma alt boyutunda meta analiz forest plot grafiği incelendiğinde cinsiyetin, korkulu bağlanma stili üzerinde bir etkisi olduğundan söz edebiliriz.

Grafiği konumu incelendiğinde ortalama fark çizgisinin solunda yani negatif değerde olmasından dolayı kadınların korkulu bağlanma durumunun erkeklerin korkulu bağlanma durumu puanlarına göre daha fazla olduğu bulgusuna ulaşılabilir. Yani kadınlar ilişkilerinde daha korkulu bağ kurabilmektedir

4.3. Cinsiyet Faktörünün, Saplantılı Bağlanma Stiline Etkisine Ait Bulguları

Tablo 12’de İlişki Ölçeği Anketinin alt boyutunda yer alan saplantılı bağlanma alt boyutunda kadın ve erkeklere ait meta analize dahil edilecek her bir çalışmadaki çalışmaya giren birey sayısı (N), birey ortalama puanı (\bar{X}) ve standart sapma (SS) bilgileri verilmiştir.

Tablo 12. 1990-2017 yılları arasında yapılan çalışmalarda cinsiyet faktörüne göre saplantılı bağlanma değerleri

Çalışmanın adı		N	\bar{X}	Ss
Ayberk A.2011	Kadın	503	15.47	4.56
	Erkek	517	15.74	4.42
Altundağ G.2011	Kadın	202	14.26	4.056
	Erkek	194	15.58	3.834
Topkara G. 2014	Kadın	75	21.38	6.28
	Erkek	75	23.21	5.86
Çağatay E.S. 2014	Kadın	190	9.25	1.84
	Erkek	235	9.55	1.79
İlhan T. 2012	Kadın	114	13.66	3.24
	Erkek	72	13.49	3.16
Özdemir H.E. 2017	Kadın	246	16.40	3.85
	Erkek	206	15.83	3.64
Yılmaz B. 2007	Kadın	268	14.72	4.16
	Erkek	232	14.24	3.96
Karaşar B. 2014	Kadın	120	33.85	9.47
	Erkek	80	35.44	9.75
Çetinkaya B. 2005	Kadın	286	12.88	3.60
	Erkek	237	14.44	4.16
Emir S.H. 2014	Kadın	553	14.27	3.43
	Erkek	390	15.79	3.21
Saymaz İ. 2003	Kadın	295	16.67	3.96
	Erkek	179	16.48	4.96

Tablo 13’de Araştırmaya dahil edilen 11 çalışmanın ilişki ölçeği anketine göre saplantılı bağlanma stiline ait kadın-erkek kişi sayısı, ortalama puanları ve standart sapmaları, meta analizden çıkan forest plot grafiği, sabit-rastgele ağırlık değerleri ve güven aralıkları verilmiştir.

Tablo 13 Saplantılı bağlanma stiline ait meta analiz grafiği

Çalışmalar	Kadın		Erkek		Random	Güven aralık
	N	(ort±s.sapma)	N	(ort±s.sapma)		
					Ağırlık	
Ayberk A.2011	503	15.47±4.56	517	15.74±4.42	11.01	(-0.183) . (0.0627)
Altundağ G.2011	202	14.26±4.056	194	15.58±3.834	9.62	(-0.532) . (-0.135)
Topkara G. 2014	75	21.38±6.28	75	23.21±5.86	7.23	(-0.623) . (0.0231)
Çağatay E.S. 2014	190	9.25±1.84	235	9.55±1.79	9.75	(-0.357) . (0.0265)
İlhan T. 2012	114	13.66±3.24	72	13.49±3.16	7.72	(-0.243) . (0.349)
Özdemir H.E. 2017	246	16.40±3.85	206	15.83±3.64	5.85	(-0.257) . (0.553)
Yılmaz B. 2007	268	14.72±4.16	232	14.24±3.96	10.06	(-0.0583) . (0.294)
Karaşar B. 2014	120	33.85±9.47	80	35.44±9.75	7.94	(-0.449) . (0.119)
Çetinkaya B. 2005	286	12.88±3.60	237	14.44±4.16	10.1	(-0.577) . (-0.229)
Emir S. H. 2014	553	14.27±3.43	390	15.79±3.21	10.87	(-0.586) . (-0.323)
Saymaz İ. 2003	295	16.67±3.96	179	16.48±4.96	9.87	(-0.142) . (0.229)
Total (fixed ef.)	2852		2237		100	(-0.234) . (-0.120)
Total(random ef.)	2852		2237		100	(-0.287) . (-0.0152)
I ² (inconsistency)	80.51%	Q=	51.318			
95% CI for I ²	(66.04).	(88.82)	DF=	10		

Analize dahil edilen 11 çalışmada toplam kadın sayısı 2852, toplam erkek sayısı 2237 kişinin olduğu görülmektedir. Forest plot grafiğine incelendiğinde çalışmaya en büyük etki eden çalışmanın Ayberk A.(2011) olduğu en az etkinin Özdemir H.E. (2017) olduğu görülmektedir.

9 çalışmanın heterojenlik testi sonuçlarına $Q=51,318$, $I^2=80,51\%$ ve 95% CI for $I^2=(66,04)$, $(88,82)$ olarak hesaplanmıştır. $I^2= 80,51\%$ sonucuna göre heterojenliğin yüksek olduğu sonucuna ulaşabiliriz. Heterojenliğin yüksek olmasından dolayı random effect sonuçlarına bakıldığında erkeklerin saplantılı bağlanma stiline kadınların güvenli bağlanma stiline göre anlamlı bir farklılık vardır bulgusuna ulaşılır.

İlişki Ölçeği Anketinin alt boyutunda yer alan saplantılı bağlanma alt boyutunda meta analiz forest plot grafiği incelendiğinde cinsiyetin, saplantılı bağlanma stili üzerinde bir etkisi olduğundan söz edebiliriz.

Grafiği konumu incelendiğinde ortalama fark çizgisinin solunda yani negatif değerde olmasından dolayı erkeklerin saplantılı bağlanma durumunun kadınların saplantılı bağlanma durumu puanlarına göre daha fazla olduğu bulgusuna ulaşılabilir. Yani erkekler ilişkilerinde daha saplantılı bağ kurabilmektedir.

4.4. Cinsiyet Faktörünün, Kayıtsız Bağlanma Stiline Etkisine Ait Bulguları

Tablo 14’de İlişki Ölçeği Anketinin alt boyutunda yer alan kayıtsız bağlanma alt boyutunda kadın ve erkeklere ait meta analize dahil edilecek her bir çalışmadaki çalışmaya giren birey sayısı (N), birey ortalama puanı (\bar{X}) ve standart sapma (SS) bilgileri verilmiştir.

Tablo 14. 1990-2017 yılları arasında yapılan çalışmalarda cinsiyet faktörüne göre kayıtsız bağlanma değerleri

Çalışmanın adı		N	\bar{X}	Ss
Ayberk A.2011	Kadın	503	22.53	5.43
	Erkek	517	21.35	5.10
Altundağ G.2011	Kadın	202	21.50	5.505
	Erkek	194	21.24	5.065
Topkara G. 2014	Kadın	75	31.20	6.59
	Erkek	75	32.28	6.51
Çağatay E.S. 2014	Kadın	190	10.81	1.79
	Erkek	235	10.89	2.28
İlhan T. 2012	Kadın	114	20.33	4.86
	Erkek	72	20.15	4.32
Özdemir H.E. 2017	Kadın	246	20.48	5.48
	Erkek	206	20.90	5.47
Yılmaz B. 2007	Kadın	268	20.95	5.55
	Erkek	232	20.8	4.65
Karaşar B. 2014	Kadın	120	25.86	6.58
	Erkek	80	25.00	5.78
Çetinkaya B. 2005	Kadın	286	20.60	5.15
	Erkek	237	20.65	4.75
Emir S.H. 2014	Kadın	553	18.44	4.61
	Erkek	390	17.74	4.13
Saymaz İ. 2003	Kadın	295	21.33	4.89
	Erkek	179	21.02	4.42

Tablo 15’de araştırmaya dahil edilen 11 çalışmanın ilişki leği anketine göre kayıtsız bağlanma stiline ait kadın-erkek kişi sayısı, ortalama puanları ve standart sapmaları, meta analizden çıkan forest plot grafiği, sabit-rastgele ağırlık değerleri ve güven aralıkları verilmiştir.

Tablo 15. Kayıtsız bağlanma stiline ait meta analiz grafiği

	Kadın		Erkek			Ağırlık	Güven aralık
alışmalar	N	(ort±s.sapma)	N	(ort±s.sapma)		Fixed	
Ayberk A.2011	503	22.53±5.43	517	21.35±5.10		21.06	(0.0402) . (0.286)
Altundağ G.2011	202	21.50±5.505	194	21.24±5.065		8.22	(-0.148) . (0.246)
Topkara G. 2014	75	31.20±6.59	75	32.28±6.51		3.13	(-0.486) . (0.158)
Çağatay E.S. 2014	190	10.81±1.79	235	10.89±2.28		8.73	(-0.230) . (0.153)
İlhan T. 2012	114	20.33±4.86	72	20.15±4.32		3.68	(-0.257) . (0.334)
zdemir H.E. 2017	246	20.48±5.48	206	20.90±5.47		1.96	(-0.481) . (0.328)
Yılmaz B. 2007	268	20.95±5.55	232	20.8±4.65		10.32	(-0.147) . (0.205)
Karaşar B. 2014	120	25.86±6.58	80	25.00±5.78		3.99	(-0.147) . (0.420)
Çetinkaya B. 2005	286	20.60±5.15	237	20.65±4.75		10.76	(-0.182) . (0.162)
Emir S. H. 2014	553	18.44±4.61	390	17.74±4.13		18.9	(0.0285) . (0.288)
Saymaz İ. 2003	295	21.33±4.89	179	21.02±4.42		9.25	(-0.120) . (0.252)
Total (fixed effects)	2852		2237			100	(0.0168) . (0.130)
Total (random effects)	2852		2237			100	(0.0168) . (0.130)
I ² (inconsistency)	0.00%		Q=	9.1411			
95% CI for I ²	(0.00) . (56.66)		DF=	10			

Analize dahil edilen 11 çalışmada toplam kadın sayısı 2852, toplam erkek sayısı 2237 kişinin olduğu görülmektedir. İlişki Ölçeği Anketinin alt boyutunda yer alan kayıtsız bağlanma alt boyutunda meta analiz forest plot grafiği incelendiğinde cinsiyetin, saplantılı bağlanma stili üzerinde bir etkisi yoktur.

9 çalışmanın heterojenlik testi sonuçlarına $Q=9,1411$, $I^2=0,00\%$ ve 95% CI for $I^2=0,00 - 56,66$ olarak hesaplanmıştır. $I^2= 0,00\%$ sonucuna göre çalışmaların homojen olduğuna karar verilir. Homojenliğin yüksek olmasından dolayı fixed effect sonuçlarına bakıldığında erkeklerin kayıtsız bağlanma stili ile kadınların kayıtsız bağlanma stili arasında anlamlı bir fark yoktur.

4.5. Cinsiyet Faktörünün, Yalnızlığa Etkisine Ait Bulguları

Tablo 16 ve 17’de UCLA yalnızlık ölçeğinden elde edilen kadın ve erkeklere ait meta analize dahil edilecek her bir çalışmadaki çalışmaya giren birey sayısı (N), birey ortalama puanı (\bar{X}) ve standart sapma (SS) bilgileri verilmiştir.

Tablo 16. 1990-2017 yılları arasında yapılan çalışmalarda cinsiyet faktörüne göre yalnızlık değerleri

Çalışmanın adı		N	\bar{X}	Ss
Çeçen R.A. 2008	Kadın	243	33.41	9.07
	Erkek	278	33.54	9.06
Yılmaz E. et al. 2008	Kadın	243	23.73	7.39
	Erkek	96	22.28	7.57
Demir A.1990	Kadın	280	35.64	9.59
	Erkek	429	37.33	10.20
Çiftçi S.1997	Kadın	244	33.20	9.32
	Erkek	226	34.84	8.42
Arslan Ö.2013	Kadın	234	33.60	8.77
	Erkek	129	37.25	10.13
Dost M.T.2007	Kadın	255	23.90	5.88
	Erkek	148	23.57	5.67
Özçelik İ.Y.2015	Kadın	196	33.89	9.18
	Erkek	123	34.56	8.66
Atlı A. et al.2015	Kadın	226	35.59	8.53
	Erkek	117	38.36	8.97
Akbağ M.et al.2010	Kadın	183	33.87	10.24
	Erkek	177	35.32	9.05
İlhan T. 2012	Kadın	114	34.49	8.25
	Erkek	72	34.65	6.99
Koçak R.2003	Kadın	109	35.43	9.08
	Erkek	121	38.36	9.50

Tablo 17. 1990-2017 yılları arasında yapılan çalışmalarda cinsiyet faktörüne göre yalnızlık değerlerinin devamı

Çalışmanın adı		N	\bar{X}	Ss
Ceyhan E. et al.2011	Kadın	328	44.05	9.45
	Erkek	175	47.43	9.23
Bugay A. 2007	Kadın	118	55.9	17.08
	Erkek	96	44.55	14.15
Karakoç E. et al. 2013	Kadın	191	22.4	8.01
	Erkek	204	22.4	8.01
Aral N. Et al.2000	Kadın	99	31.34	0.73
	Erkek	61	36.06	1.23
Hatice O..1994	Kadın	95	37.23	9.96
	Erkek	155	36.43	8.75
Tuba O. 2013	Kadın	213	42.29	9.23
	Erkek	87	43.13	10.61
Şenay D. K.. 2014	Kadın	380	39.48	6.67
	Erkek	293	40.10	6.81
Gizem Y.2015	Kadın	174	39.99	8.50
	Erkek	106	40.35	9.23
M. E. D. ark.. 2005	Kadın	216	32.12	8.54
	Erkek	167	33.94	9.14

Araştırmaya dahil edilen 20 çalışmanın UCLA yalnızlık anketine ait kadın-erkek kişi sayısı, ortalama puanları ve standart sapmaları, meta analizden çıkan forest plot grafiği, sabit-rastgele ağırlık değerleri ve güven aralıkları tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18. UCLA Yalnızlık anketi sonuçlarına ait meta analiz grafiği

	Kadın		Erkek			Random	Güven aralık
Çalışmalar	N	(ort±s.sapma)	N	(ort±s.sapma)		Ağırlık	
Çeçen R.A. 2008	243	33.41±9.07	278	33.54±9.06		5.23	-0.187 to 0.158
Yılmaz E. et al. 2008	243	23.73±7.39	96	22.28±7.57		5.03	-0.431 to 0.0426
Demir A.1990	280	35.64±9.59	429	37.33±10.20		5.28	-0.320 to -.0185
Çiftçi S.1997	244	33.20±9.32	226	34.84±8.42		5.2	-0.366 to -.00249
Arslan Ö.2013	234	33.60±8.77	129	37.25±10.13		5.1	-0.610 to -0.176
Dost M.T.2007	255	23.90±5.88	148	23.57±5.67		5.14	-0.146 to 0.260
Özçelik İ.Y.2015	196	33.89±9.18	123	34.56±8.66		5.07	-0.300 to 0.151
Atlı A. et al.2015	226	35.59±8.53	117	38.36±8.97		5.07	-0.543 to -0.0935
Akbağ M.et al.2010	183	33.87±10.24	177	35.32±9.05		5.13	-0.357 to 0.0576
İlhan T. 2012	114	34.49±8.25	72	34.65±6.99		4.82	-0.439 to 0.154
Koçak R.2003	109	35.43±9.08	121	38.36±9.50		4.95	-0.575 to -0.0530
Ceyhan E. et al.2011	328	44.05±9.45	175	47.43±9.23		5.19	-0.545 to -0.175
Bugay A. 2007	118	55.9±17.08	96	44.55±14.15		4.88	0.436 to 0.993
Karakoç E. et al. 2013	191	22.4±8.01	204	22.4±8.01		5.16	-0.198 to 0.198
Aral N. Et al.2000	99	31.34±0.73	61	36.06±1.23		3.39	-5.570 to -4.306
Hatice O.1994	95	37.23±9.96	155	36.43±8.75		4.96	-0.170 to 0.342
Tuba O.2013	213	42.29±9.23	87	43.13±10.61		4.99	-0.337 to 0.163
Şenay D. K.. 2014	380	39.48±6.67	293	40.10±6.81		5.28	-0.245 to 0.0606
Gizem Y..2015	174	39.99±8.50	106	40.35±9.23		5.01	-0.283 to 0.201
M.Engin D.. 2005	216	32.12±8.54	167	33.94±9.14		5.14	-0.409 to -.00353
Total (fixed effects)	3994		3407			100	-0.193 to -0.0982
Total (random effects)	3994		3407			100	-0.452 to -0.0775
I ² (inconsistency)	93.43%		Q	289.3045			
95% CI for I ²	(91.16) . (95.12)		DF	19			

Analize dahil edilen 20 çalışmada toplam kadın sayısı 3994, toplam erkek sayısı 3407 kişi olduğu görülmektedir. Forest plot grafiği incelendiğinde en büyük etkinin Çeçen R.A (2008) çalışmasında olduğu, en düşük etkinin Aral N. Ve ark. (2000) çalışmasında olduğu görülmektedir.

20 çalışmanın dahil edildiği meta analiz heterojenlik testi sonuçlarına bakıldığında Q değerini 289,3045 , $I^2 = 93,43\%$ ve 95% CI for $I^2=(91,16)$, (95,12) olarak hesaplanmıştır. $I^2=93,43\%$ sonucuna göre heterojenliğin yüksek olduğu sonucuna ulaşırız. Bundan dolayı random effect elmas grafiğine bakmamız gerekir. Random effect elmas grafiğine bakıldığında erkeklerin yalnızlık durumunun kadınların yalnızlık durumu arasında anlamlı bir fark vardır bulgusuna ulaşılır.

UCLA yalnızlık ölçeğinin sonuçları doğrultusunda meta analizi forest plot grafiği incelendiğinde cinsiyetin, yalnızlık durumu üzerinde bir etkisi olduğundan söz edebiliriz.

Grafiği konumu incelendiğinde ortalama fark çizgisinin solunda yani negatif değerde olmasından dolayı erkeklerin yalnızlık durumunun kadınların yalnızlık durumu puanlarına göre daha fazla olduğu bulgusuna ulaşılabilir. Yani erkekler kendilerini daha yalnız hissetmektedir.

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA

Cinsiyetin, bağlanma stillerine etkisini ölçmek için gerçekleştirilen bu çalışmada, dâhil edilme ölçütlerine uygun güvenli bağlanma stili alt boyutunda 11 tane, korkulu bağlanma stili alt boyutunda 10 tane, saplantılı bağlanma stili alt boyuunda 11 tane, kayıtsız bağlanma stili alt boyutunda 11 tane araştırma meta analize dâhil edilmiştir.

Hazan ve Shaver (1987) , araştırmalarında üçlü bağlanma stilinin (güvenli, kaygılı/kararsız, kaçınan) cinsiyetler açısından anlamlı bir farklılık sergilemediğini ifade etmişlerdir.

5.1. “Cinsiyetin, Güvenli Bağlanma Stiline Etkisi Var Mıdır?” Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışması Ve Yorumu

Bu çalışma kapsamında; güvenli bağlanma stili alt boyutu için 2852 kadın 2237 erkek olmak üzere toplam 5089 örneklem büyüklüğüne ulaşılmıştır. Araştırmaya dahil edilen 11 çalışmanın ortalamalar arası farklılara bakıldığında meta analize dahil edilen çalışmaların 10 tanesinde erkeklere ait ortalama puanların kadınlara ait ortalama puanlardan fazla 1 tanesinde ise kadınlara ait ortalama puan erkelere ait ortalama puandan fazla olduğu görülmektedir. Bu farklılıklara rağmen çalışmaların sadece 5 tanesinde erkeklerin güvenli bağlanma stili ile kadınların güvenli bağlanma stili arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu, 6 tanesinde erkeklerin güvenli bağlanma stili ile kadınların güvenli bağlanma stili arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur yorumu yapılmıştır. Forset plot grafiğine bakıldığında çalışmaya en büyük etkinin Ayberk A. (2011) ve Emir S. H. (2014) çalışmalarının olduğu en etkinin Özdemir H.E. (2017) çalışmasının olduğu bulunmuştur. Bu araştırmanın sonucuna göre cinsiyetin, güvenli bağlanma stili üzerinde etkisinin olduğu ve erkeklerin daha fazla güvenli bağlanabildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Erözkan, (2011) çalışmasında farklı yaş grubu ile yaptığı çalışmasında da bağlanma stillerinin alt boyutlarından olan güvenli bağlanmadan alınan puanlar açısından cinsiyetler arasında fark bulunmuştur. Erkeklerin ortalamaları kadınların ortalamalarından daha yüksek olup, fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Karasu, (2013) çalışmasında yapmış olduğumuz çalışmadan çıkan sonuca paralel olarak üniversite öğrencilerinin güvenli bağlanma stiline istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olduğunu belirtmiştir.

Bartholomew ve Horowitz'in (1991) yaptığı güvenli bağlanmada erkeklerin kadınlara oranla yüksek puanlar almaları bulgusuna ulaşması yapmış olduğumuz çalışmayla paralellik göstermektedir.

Erözkan, (2004) çalışmasında erkeklerin daha çok güvenli bağlanma stiline sahip olduklarını bulmuş ve bu bulgunun erkeklerin başkaları ile duygusal yakınlık kurmak istemeleri, ve başkalarının da kendilerine güvenip bağlandıklarında kendilerini oldukça rahat hissetmelerinden kaynaklanabileceğini belirtmiştir.

Aileler erkek çocuklarından beklenti olarak kendine güvenmesini, bir iş bulmasını, başarılı olmasını, atılım yapmasını, soyunu devam ettirmesini beklerken kadınları ise evde yemek yapmasını, kariyer yapmasa da olur mantığı ile okumasını, haklı da olsa sessiz olmasını, uyum içinde yaşamasını beklemektedirler. Bu durum, Türk kültüründe erkeklerin aileleri ve toplum tarafından cesaretlendirici, özgüvenli ve var olması soyun devamı için çok önemli bir yaklaşımla büyütülürken, kadınların her an sorun yaşayabilecek, sorun yaşadığında sorunların çözümünde yetersiz kalabileceği gibi cesaretlerini kırıncı bir yaklaşımla yetiştirilmeleri bu sonucun çıkmasında etkisi olduğu söylenebilir.

Yıldız(2008) tarafından yapılan bir araştırmada da güvenli bağlanmayla cinsiyet arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşmanın olduğu erkeklerin kadınlara göre daha güvenli bağlandıklarını bulunmuştur.

Bağlanmaya ilişkin olarak cinsiyetler arasında farklılıkların olduğunu, güvenli bağlanma ilişkisinin erkekler tarafından daha fazla geliştirildiğini vurgulamış olmaları yönündeki bulguların (Bartholomew & Horowitz, (1991); Blatt & Blass, 1990; Josselson, (1988); Leondari & Kiosseoglou, (2000); Rapoza & Yalçınkaya, (1998) bu araştırmanın bulgularıyla benzerlik gösterdiği görülmektedir.

5.2. “Cinsiyetin, Korkulu Bağlanma Stiline Etkisi Var mıdır?” Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışması Ve Yorumu

Bu çalışma kapsamında; korkulu bağlanma stili alt boyutu için 2662 kadın, 2182 erkek olmak üzere toplam 4844 örneklem büyüklüğüne ulaşılmıştır. Araştırmaya dahil edilen 10 çalışmanın ortalamalar arası farklara bakıldığında meta analize dahil edilen

çalışmaların 8 tanesinde erkeklere ait ortalama puanların kadınlara ait ortalama puanlardan düşük, 2 tanesinde cinsiyetler arası puan farkı yok denecek kadar az olduğu görülmektedir. araştırmamıza dahil edilen çalışmaların sadece 4 tanesinde erkeklerin korkulu bağlanma stili ile kadınların korkulu bağlanma stili arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu, 6 tanesinde erkeklerin korkulu bağlanma stili ile kadınların korkulu bağlanma stili arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur yorumu yapılmıştır. Forset plot grafiğine bakıldığında çalışmaya en büyük etkinin Ayberk A.(2011) ve Emir S. H. (2014) çalışmalarının olduğu en düşük etkinin Karaşar B. (2014) çalışmasının olduğu bulunmuştur.

Morsünbül (2005) çalışmasında korkulu bağlanma stilinin cinsiyete göre karşılaştırılması sonucunda korkulu bağlanma stili boyutunda farklılık saptanmıştır. Kadınların korkulu bağlanma stilleri puanları erkeklerin korkulu bağlanma stili puanlarından daha yüksek olduğu bulunmuştur. Çalışmasında diğer bağlanma stillerinin cinsiyete göre karşılaştırılmasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Buna göre korkulu bağlanma stilinin kadınlar arasında erkeklerden daha yaygın olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Rapoza ve Yalçınkaya, (1998) çalışmalarında genç Türk kadınları örnekleminin hemen hemen hepsinde diğerlerine karşı yakın olmaktan korkma, terk edilmekten duyulan endişe ve korku bulunduğunu belirtmiştir.

Erözkan (2011), çalışmasında bizim çalışmamızın sonucuna paralel olarak korkulu bağlanmadan alınan puanlar açısından da cinsiyetler arasında fark bulunmuştur. Kadınların ortalamaları erkeklerin ortalamalarından daha yüksek olup, fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Bartholomew ve Horowitz'in (1991) yaptığı çalışmada kadınların korkulu stilden erkeklere oranla yüksek puan almaları yapmış olduğumuz çalışmayla paralellik göstermektedir.

Yıldız(2008) tarafından yapılan bir araştırmada da korkulu bağlanmayla cinsiyet arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşmanın olduğu kadınların da erkeklere göre daha korkulu bağlandıkları bulunmuştur.

Çelik(2006)'in üniversite örneklemi ile yürüttüğü bir çalışmada kadın öğrencilerin erkeklere göre daha fazla korkulu bağlandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

5.3. “Cinsiyetin, Saplantılı Bağlanma Stiline Etkisi Var Mıdır?” Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışması Ve Yorumu

Bu çalışma kapsamında; saplantılı bağlanma stili alt boyutu için 2852 kadın 2237 erkek olmak üzere toplam 5089 örneklem büyüklüğüne ulaşılmıştır. Araştırmaya dahil edilen 11 çalışmanın ortalamalar arası farklara bakıldığında meta analize dahil edilen çalışmaların 8 tanesinde erkeklere ait ortalama puanların kadınlara ait ortalama puanlardan fazla, 3 tanesinde ise kadınlara ait ortalama puan erkelere ait ortalama puandan fazla olduğu görülmektedir. Çalışmaların sadece 3 tanesinde erkeklerin saplantılı bağlanma stili ile kadınların saplantılı bağlanma stili arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu, 8 tanesinde erkeklerin saplantılı bağlanma stili ile kadınların saplantılı bağlanma stili arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur yorumu yapılmıştır. Forset plot grafiğine bakıldığında çalışmaya en büyük etkinin Ayberk A. (2011) ve Emir S. H. (2014) çalışmalarının olduğu en düşük etkinin Özdemir H.E. (2017) çalışmasının olduğu bulunmuştur

Erkeklerin saplantılı bağlanma düzeyinin daha yüksek çıkmasını kültürel özelliklerle ilişkili olduğu düşünülebilir. Bu alanda yapılan bazı çalışmalar incelendiğinde cinsiyete göre saplantılı bağlanma stili arasında hem bu sonuçlara benzer hem de bu sonuçlardan farklı bazı verilere ulaşıldığı görülmektedir. Akdağ (2011)

Onur, (2006) çalışmasında kadın öğrencilerin saplantılı bağlanma boyutlarından erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek puanlar aldıkları görülmüştür.

Yılmaz, (2007) çalışmasında ebeveyn tutumlarına ile bağlanma stilleri arasında ki ilişki çalışmasında, ebeveynlerini ilgisiz olarak tanımlayan Üniversite öğrencilerinde saplantılı bağlanma stilini daha fazla geliştirdikleri bulunmuştur. Toplumumuzda genellikle duyarsız davranışlara sahip olan, kadınlarla ilgili sorunların çevredeki kişiler duymadan yok sayılarak halledilmesi gibi tutumlar ebeveyn tutumlarına maruz kalan bireylerin kendilerinin değersiz ve seilmeye değer bir birey olarak görmediği ve daha fazla saplantılı bağlanma stili geliştirdiği söylenebilir.

Bartholomew, (1990); Main ve ark., (1985) göre saplantılı bağlananlar her ne kadar başkaları hakkında olumlu değerlendirmelere sahip olsalar da, kendileri hakkındaki değerlendirmeleri olumsuzdur. Bunun sonucu olarak saplantılı bağlananların özgüvenleri düşük olup, ilişkilerde başkalarına bağımlı yaşayan, sosyal ve duygusal arkadaşlıklarında ise dengeli bir ilişki sürdüremeyen bir özellik sergilemektedirler.

5.4. “Cinsiyetin, Kayıtsız Bağlanma Stiline Etkisi Var Mıdır? “Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışması Ve Yorumu

Bu çalışma kapsamında; kayıtsız bağlanma stili alt boyutu için 2852 kadın 2237 erkek olmak üzere toplam 5089 örneklem büyüklüğüne ulaşılmıştır. Araştırmaya dahil edilen 11 çalışmanın ortalamalar arası farklılıklara bakıldığında meta analize dahil edilen çalışmaların 4 tanesinde erkeklere ait ortalama puanların kadınlara ait ortalama puanlardan fazla, 7 tanesinde ise kadınlara ait ortalama puan erkeklere ait ortalama puandan fazla olduğu görülmektedir. Çalışmaların sadece 2 tanesinde erkeklerin kayıtsız bağlanma stili ile kadınların kayıtsız bağlanma stili arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu, 9 tanesinde erkeklerin kayıtsız bağlanma stili ile kadınların kayıtsız bağlanma stili arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur yorumu yapılmıştır. Forset plot grafiğine bakıldığında çalışmaya en büyük etkinin Ayberk A.(2011) ve Emir S. H. (2014) çalışmalarının olduğu en düşük etkinin Özdemir H.E. (2017) çalışmasının olduğu bulunmuştur.

Sümer ve Güngör(1999) bizim çalışmamızdan farklı olarak Türk örneklem üzerinde yaptıkları çalışmada da erkeklerin kadınlara göre daha yüksek düzeyde kayıtsız bağlandıkları bulgulanmıştır. Benzer şekilde Bartholomew ve Horowitz, (1991)’de kadın öğrencilerin daha çok kayıtsız bağlanma stiline sahip olduklarını bunu da başkalarına karşı güvensiz oldukları ve onları destekleyici olarak algılamadıkları, bu yüzden de kendilerini başkalarına açmakta ve yakınlık kurmakta isteksiz oldukları şeklinde açıklamıştır.

Meta analizden çıkardığımız sonuç genel literatür ile ters düşmektedir. Kadınların kayıtsız bağlanma stili ortalama puanları ile erkeklerin kayıtsız bağlanma stili ortalama puanları birbirlerine çok yakın değerler olmasından ve grupların homojen sonuçlar vermesinden dolayı cinsiyetin, kayıtsız bağlanma stili üzerinde etkisi yoktur sonucuna ulaşılmıştır.

5.5. “Cinsiyetin, Yalnızlığa Etkisi Var Mıdır? “Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışması Ve Yorumu

Bu çalışma kapsamında; kayıtsız bağlanma stili alt boyutu için 3994 kadın 3407 erkek olmak üzere toplam 7401 örneklem büyüklüğüne ulaşılmıştır. Araştırmaya dahil edilen 20 çalışmanın ortalamalar arası farklılıklara bakıldığında meta analizden çıkan sonuç cinsiyetin, yalnızlık üzerinde etkisi vardır. Kadınların yalnızlığın erkeklerin yalnızlığına

göre anlamlı bir fark vardır. Forset plot grafiğine bakıldığında çalışmaya en büyük etkinin Çeçen R.A. (2008) çalışmalarının olduğu en düşük etkinin Aral N. Et al. (2000) çalışmasının olduğu bulunmuştur.

Bazı çalışmalarda Jones, Freeman ve Goswick (1981), Wittenberg ve Reis (1986), Demir ve Tarhan (2001) ve Aksakal (2008) yaptıkları araştırmalarda cinsiyete göre yalnızlık açısından anlamlı bir fark olmadığı rapor edilirken bazı çalışmalarda Russell, Peplau ve Cutrona (1980), Arı ve Hamarta (2000), Duyan, Duyan-Çamur, Gökçearsan-Çiftçi, Sevin, Erbay, İkizoğlu, (2008) ise cinsiyete göre yalnızlık düzeylerinin farklılaştığı rapor edilmektedir. Bazı araştırmacılar ise yalnızlığın cinsiyet açısından farklılığını ele almak için ara değişkenlerin dikkate alınması gerektiğini belirtmektedirler.

Cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve yalnızlık üzerine yapılan araştırmalar, başta kafa karıştırıcı bir tablo gibi görünen şeyleri ortaya koymaktadır. yalnızlık itirafının olumsuz sonuçlarının erkekler için kadınlardan daha büyük olması olacağı düşünülmektedir. Bu yüzden sonuçlar, kendini açıklamada bir cinsiyet yanlılığını yansıtabilir.

Yalnızlık ile bağlantılı olabilecek benlik saygısı veya depresyon gibi diğer kişilik özelliklerini etkileği ve dolayısıyla, bu "üçüncü faktörler" gerçekten yalnızlıktaki cinsiyet farklılıklarının altında yatan nedenler olduğu düşünülmektedir.

Benzer olarak, Demir ve Tarhan (2001) ve Aksakal (2008) yaptıkları araştırmalarda ergenlerde cinsiyet faktörüne göre yalnızlık puanlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığını bulgulamışlardır. Bunun yanında, Duyan, Duyan-Çamur, Gökçearsan-Çiftçi, Sevin, Erbay, İkizoğlu, (2008) ise erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha yoğun yalnızlık duygusu yaşadıklarını tespit etmişlerdir.

UCLA ölçeğinin kullanarak "ne derece kendinizi yalnız hissediyorsunuz?" sorularının sorulduğu 11 çalışmada Borys ve Perlman (1985) cinsiyet türlerine göre yalnızlığı incelemiştir. Çok azında cinsiyet farklılığı sonucuna ulaşılırken, çoğunluğunda erkeklerin puan ortalamaları daha yüksek, bazılarında kadınların yalnızlık puan ortalamaları daha yüksek sonucuna ulaşılmıştır.

Yaşadığımız çağda toplumsal cinsiyet rollerinin birbirine benzeme açısından yakınlaşması, bu rollerin kişiler arası ilişkilerden etkilenmeye başlaması ve cinsiyet rollerinin benzer duygulara yol açmaya başlaması insan ilişkilerinde istenmeyen bir durum olarak ortaya çıkan yalnızlığın cinsiyetler arasında anlamlı düzeyde farklılaşmamasına yol açmış olabilir.

Bir çok toplumda eşcinsel kişiler eşcinsel olduğunu rahatça ifade edememektedir. L. Wheeler, H. Reis, And J. Nezelek(1983) çalışmasında eşcinsel etkileşimlerin anlamlılığına ilişkin bu genel cinsiyet farkı, ilişkinin doğası gereği nitelikli olabileceğini düşünerek bazı testler uyguladığında cinsiyet farkı üzerine sonuçlar, ilişkinin doğasına bakılmaksızın, aynı cinsiyet etkileşimindeki cinsiyet farkının benzer kaldığını açıkça göstermektedir sonucuna ulaşmışlardır. Aynı zamanda erkeklerle yalnızlığın kadınlarda yalnızlığın kıyasla daha fazla anlamlılık bulmuştur.

Yalnızlığı belirlemek için yapılan ölçümlerde, yalnızlığa cinsiyet farklarının etkisi bulunup bulunmadığını hangi yönde olacağı da etkileyecektir. Doğrudan yalnızlık sorulduğunda kadınların daha fazla yalnızlık belirteceğini söylemiştir.

Özellikle, yalnızlığı yakalamak için kullanılan ölçüm, cinsiyet farklılıklarının bulunup bulunmadığını ve hangi yönde olacağını etkileyebilir. Öğeler doğrudan yalnızlık hakkında soru sorduğunda, kızlar genellikle daha fazla yalnızlık bildiriyorlar. Bunun aksine doğrudan yalnızlık hakkında soru sormazlarsa, erkekler daha fazla yalnızlık bildireceğini çünkü erkeklerin genel olarak olumsuz duygular yaşadıklarını itiraf etmeyi daha isteksiz bulduklarını gösterdiği söylenebileceğini (Borys & Perlman, 1985; Koenig & Abrams, 1999)belirtmiştir. Cramer & Neyedly, (1998) çalışmasında ise daha yüksek seviyeli erkeklik sergiledikleri zaman yalnızlık duygularını tartışmak daha az olası olacağını belirtmiştir.

BÖLÜM VI

6. SONUÇ VE ÖNERİ

6.1. Sonuç

Sosyal hayatın her kesiminde birbiri ile ilişki içerisinde olan insanların birbirlerine karşı bağlanma stillerinin oluşumunda birçok faktör etkilidir. Yapılan çalışmaları meta analiz yöntemi ile bir araya getirdiğimizde bağlanma stillerinin oluşumunda etkili faktörlerden biri olan cinsiyetin, bağlanma stillerinin oluşumunda etkisinin olduğu görülmektedir

Cinsiyet faktörünün, güvenli bağlanma stilinin oluşumunda etkisi vardır. İnsanlarla yakın ilişkiler kuran, baskın, arkadaş canlısı, yakın ilişkilerine bağlı olmaktan dolayı rahat hissedilen, duyarlı, destekleyici, içten, yardımsever, dengeli ve daha az cezalandırıcı özellikler gösteren güvenli bağlanma stilini erkekler kadınlara göre daha fazla göstermektedir.

Cinsiyet faktörünün, korkulu bağlanma stilinin oluşumunda etkisi vardır. İçeride dönük, çekingen, biraz soğuk, sosyal etkileşimde sinik, tanımlarda bütüncül, cezalandırıcı, kötü niyetli gibi özellikler gösteren korkulu bağlanma stilini kadınlar erkekler göre daha fazla göstermektedir.

Cinsiyet faktörünün, kayıtsız bağlanma stilinin oluşumunda etkisi vardır. Sosyal etkileşimde düşmanca tavırlar sergileyen, kendini açmakta zorlanan ve tanımlamaları detaysız olan, kendine değer veren ve başkalarına karşı olumsuz tutuma sahip olmanın karışımı gibi özellikler gösteren kayıtsız bağlanma stilini kadınlar erkekler göre daha fazla göstermektedir.

Cinsiyet faktörünün, yalnızlık üzerine bir etkisi vardır. Kendini zayıf, işe yaramaz, güçsüz, gayesiz ve bitkin hissedilen, kişileri toplumdan ve yakınlarından uzaklaştıran, zaman içinde kişinin ümitsizliğini artırarak intihara kadar gidebilen yalnızlık durumu ile ilgili erkeklerin yalnızlık durumu kadınlara göre daha fazla olduğu bulunmuştur.

Cinsiyet faktörünün, saplantılı bağlanma stilinin oluşumunda etkisi yoktur.

6.2. Öneri

Bağlanma stilleri, kalıpları geçmişe dayanan ve oluşumunda birçok faktörün etki ettiği bir durumdur. Güvenli, korkulu ve kayıtsız bağlanma stiline oluşumunda etkili olan faktörlerden birinin cinsiyet olduğunu söyleyebiliriz.

Bundan sonraki araştırmalar da demografik bilgi toplama anket sorularından cinsiyet sorusunun seçenekleri genelde kadın ve erkek şeklinde bilgi toplanılmaktadır. Araştırmalarda “cinsiyetiniz? A)kadın B)erkek” şeklinde iki seçenek yerine heteroseksüel erkek, heteroseksüel kadın, biseksüel erkek, biseksüel, kadın, gay erkek, gay kadın, transeksüel, lezbiyen ...vb gibi daha çok seçenek sunulması analizlerde daha güvenilir sonuçların sağlanacağı düşünülmektedir.

Bir önceki öneriye ek olarak demografik bilgi formunda cinsel kimlik ile cinsiyet kimliği tanımlayıp daha sonra iki farklı soru (Cinsiyet kimliğiniz?, cinsel kimliğiniz?) şekilde bilgi toplanması daha güvenilir sonuçlar elde edilmesini sağlayacaktır.

Yalnız hissetmemizin sebebini tamamen cinsiyete yükleyemeyiz ama erkeklerin kendini sosyal hayatta daha yalnız hissetmesinde cinsiyetin etkisi olduğu vurgulanması ilişkilerin sağlıklı kurulmasına yardımcı olabilir. Ebeveynler çocukları ile erinlik ve ergenlik çatışmaları, çocukları ile iletişim kuramaması, kendisi ile sürekli reddetmemesi veya sürekli ebeveyne bağımlı yaşaması gibi sıkıntılar yaşamaktadır. Bu sorunların çözümünde çocukları ile iletişim kurmasında veya bağ kurmasında cinsiyetin etkisi olduğunu fark etmesi sorunların çözümü için yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Bir eğitimci olarak okullarda en çok görülen sıkıntılardan biri kendini yalnız hisseden veya bağlanma stillerinden güvenli bağlanma dışında bağlanma kuran öğrencilerin sorunlarının çözümünde direkt sorun çözmeye yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Genellikle eğitimcilerin öğrencilerin ilişki türlerinde ve kendini yalnız hissetmesinde cinsiyet faktörünün etkisini bilmesi öğrencilerle diyaloglarında yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Erkekler yaşadığı sıkıntılardan bahsetmekte zorlanmaktadırlar. Profesyonel destek almakta da zorlandıkları için sosyal ilişkilerinde, sıkıntılarını birileri ile paylaşmaktan kaçınıp yok saymaktadırlar. Kadınlar ise sosyal ilişkilerinde sıkıntılarını duygusal olarak yakın bulduğu kişilere daha rahat paylaşabilmektedirler. Bundan dolayı erkekler sıkıntıları aşmakta zorlanıyor ve kendilerini daha yalnız hissettiği düşünülmektedir.

Meta analize dahil edilecek çalışmaların tespit edilmesi için yapılan literatür taramasında bir çok araştırmada ortalama puanların hesaplanmasında standartlara uyumadığı belirlenmiştir. Bundan sonraki çalışmalarda hesaplamalar yapılırken standartlara uyulması o kaynaktan yararlanacak diğer çalışmalara hem kolaylık sağlayacak hem de standartlara uyularak hesaplamış değerler üzerinden hesaplamalar yapılabileceği dűřünülmektedir.

Bundan sonra yapılacak çalışmalar da uluslararası dergi editörleri komitesinin kabul ettiği stilde raporlanması önerilmektedir. Amerikan Psikoloji Birliđi (American Psychological Association, (APA)) stili Meta analiz çalışmalarını kanıt piramidin de en üst seviyede bulunan çalışmalar olarak sunmaktadır. Bu alışmalar aynı konuda farklı yer, zaman ve merkezde yapılmış olan araştırma sonuçlarını niteliksel ve niceliksel olarak birleştirmeye ve bu konuda genel bir sonuca ulaşmaya yardımcı olan istatistiksel bir yöntemdir. Fakat farklı çalışmalarda yer alan verilerin istatistiksel yöntemler kullanılarak birleştirilmesi her zaman mümkün olmamaktadır. Bu tez çalışmasında 223 makale taranmıştır. Fakat bunlardan sadece 30 tanesi meta analize alınabilecek uygun formatta raporlanmıştır. Çalışmaların APA stilde yazılması, meta analize daha fazla çalışmanın dahil edilmesini sağlayacağı dűřünülmektedir.

7. KAYNAKÇA

- Ainsworth, M. S., Blehar, M. C., Waters, E. ve Wall, S. (1978). *Patterns of ttachment: A psychological study of the strange situation*. Oxford, England: Lawrence Erlbaum.
- Akbağ M. İmamoğlu S. E.(2010). *Cinsiyet Ve Bağlanma Stilllerinin Utanç, Suçluluk Ve Yalnızlık Duygularını Yordama Gücünün Araştırılması*. Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri / Educational Sciences: Th Eory & Practice 10 (2), Bahar / Spring 2010, 651-682.
- Aksakal, S. (2008). *Obez lise öğrencilerinin yalnızlık düzeylerinin cinsiyete, okul türüne ve yaşa göre incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Altundağ G.(2011) *Üniversite Öğrencilerinde Bağlanma Stilleri, Stresle Başa Çıkma Tutumları Ve Stresi Algılama Düzeyinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aral N., Gürsoy F.(2000). *Gençlerin Yalnızlık Düzeylerinin İncelenmesi*. Eğitim Ve Bilim, S.L, V 25, N. 116, 8-12.
- Arı, R. ve Hamarta, E. (2000). *Investigation of social skills and loneliness levels of university students with respect to their personal characteristics*. *Selcuk University Journal of Faculty of Education*, (10), 121–134.
- Arslan Ö. (2013). *Tv Dizilerinde Yer Alan Karakterler İle Kurulan Parasosyal Etkileşim: Bağlanma Biçimleri Ve Yalnızlık Açısından Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi. Ankara.
- Atlı A., Keldal G., Sonar O. (2015). *Üniversite Öğrencilerinin Yabancılaşma İle Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkisi*. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2015;12(29), 149-160.
- Ayberk A. (2011). *Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri Ve Sosyal Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Bartholomew, K. (1990). *Avoidance of Intimacy: An Attachment Perspective*. *Journal of Social and Personal Relationships*, 7 (2), 147-178.
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). *Attachment Styles Among Young Adults: A Test Of A Four Category Model*. *Journal Of Personaliy And Psychology* , 226-244.

- Bartholomew, K., & Shaver, P. R. (1998). *Methods Of Assessing Adult Attachment*. Guilford Press , 25-45.
- Bax L, Yu L.M., Ikeda N, (2007). *A Systematic Comparison Of Software Dedicated To Meta-Analysis Of Causal Studies*. *Mc Medical Research Methodology*, 2007, 7:40
- Bem, S. L. (1974). *The Measurement Of Psychological Androgyny*. *Journal Of Consulting And Clinical Psychology* , 155-162.
- Blatt, S.J. & Blass, R.B. (1990). “*Attachment And Separateness: A Dialectical Model of The Products and Processes of Development Throughout the Life Cycle*”. *The Analytical Study Of The Child*, 44, 107-127.
- Borenstein M, Hedges Lv, Higgins Jpt, Rothstein Hr. *Introduction To Meta Analysis*. 1st Ed. United Kingdom, John Wiley & Sons, Ltd, 2009.
- Borys, S., & Perlman, D. (1985). Gender differences in loneliness. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 11, 63-74.
- Bowlby, J (1980). *Attachment and loss: Vol. 3. Loss: Sadness and depression*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss: Vol. 2. Separation: Anxiety and anger*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J., (1969). *Attachment And Loss [Bağlanma Ve Kaybetme]*. Pinhan Yayıncılık: İstanbul, 2012.
- Bugay A. (2007). *Loneliness And Life Satisfaction Of Turkish University Students. Education İn A Changing Environment Conference Proceedings*. S 371-376.
- Büyükşahin, A. (2001). *Yakın İlişki Kuran ve Kurmayan Üniversite Öğrencilerinin Çeşitli Sosyal Psikolojik Etkenler Yönünden Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ceyhan E., Ceyhan A.A. (2011), *Üniversite Psikolojik Danışma Merkezine Başvuran Öğrencilerin Yalnızlık Ve Depresyon Düzeyleri*. *Eğitim Ve Bilim Dergisi* 36(160)81-92.
- Cohen J., (1960), *A Coefficient Of Agreement For Nominal Scales*. *Educational And Psychological Measurement*, Vol Xx, No:1, 1960
- Cramer, K. M., & Neyedley, K. A. (1998). Sex differences in loneliness: The role of masculinity and femininity. *Sex Roles*, 38(7/8), 654-653.

- Çağatay S. E. (2014). *Üniversite Öğrencilerinin Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantı Düzeyi İle Bağlanma Stilleri Ve Savunma Mekanizmaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2014.
- Çeçen R.A.(2008). *Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Ve Anababa Tutum Algılarına Göre Yalnızlık Ve Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi*. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi Yaz, 6(3), 415-431
- Çelik, H. (2006). *Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin saldırganlık tepkileri bağlanma tarzları ve kişilerarası şemalarının incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çelik, Ş. (2004). *Bağlantı Yönelimli Psikoeğitim Grup Programının Saplantılı Bağlanma Biçimine Sahip Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Biçimleri Üzerinde ki Etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çetinkaya B. (2005).*Üniversite Öğrencilerinin Kendini Açma Davranışları İle Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki*. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Çiftçi S.(1997). *Sigara İçen Ve İçmeyen Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Ve Uyum Düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi. Ankara.
- Demir A.(1990). *Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri Etkileyen Bazı Etmenler*. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi. Ankara.
- Demir, A. (1989). U.C.L.A Yalnızlık Ölçeğinin Geçerlilik Ve Güvenirliliği. *Psikoloji Dergisi* , 14-18.
- Demir, A. ve Tarhan, N. (2001). Loneliness and Social Dissatisfaction in Turkish Adolescents. *The Journal of Psychology*, 135(1), 113-123.
- Deniz E. M., Hamarta E., Arı R.(2005). *An Investigation Of Social Skills And Loneliness Levels Of University Students With Respect To Their Attachment Styles In A Sample Of Turkish Students*. Social Behavior And Personality. 33(1), 19-32
- Dinçer, S. (2013). *Meta Analize Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Dinçer, S. (2014). *Eğitim Bilimlerinde Uygulamalı Meta Analiz*. Ankara: Pegem Akademi, 2014.

- Dost M. T. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumunun Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Yıl (2) 22. Sayı. 132-143
- Duyan, V., Duyan-Çamur, G., Gökçearsan-Çiftçi E., Sevin, Ç., Erbay, E., İkizoğlu, M. (2008). *Lisede Okuyan Öğrencilerin Yalnızlık Durumlarına Etki Eden Değişkenlerin İncelenmesi*. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 33(150) :28-41
- Erdoğan S. (2011). *Meta Analizinde Heterojenliğin Saptanmasında Kullanılan Yöntemlerin Simülasyon Tekniği İle Karşılaştırılması*, Doktora Tezi. Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Erözkan A. (2011). *Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ve Karar Stratejileri*. Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt:2, Sayı:3: 60-74.
- Erözkan, A. (2004). *Romantik İlişkilerde Reddedilmeye Dayalı İncinebilirlik, Bilişsel Değerlendirme ve Başa Çıkma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Field, A. P. (2001). *Meta-Analysis Of Correlation Coefficients: A Monte Carlo Comparison Of Fixed- And Random-Effects Methods*. *Psychological Methods* , 160-181.
- Glass, G. V. (1976). *Primary, Secondary, And Meta-Analysis Of Research*. American Educational Research Association , 3-8.
- Hazan, C., Shaver, P.R. (1987). *Romantic Love Conceptualized as an Attachment Process*. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52 (3), 511-524.
- Higgins Jpt, Thompson Sg. *Quantifying Heterogeneity In A Meta Analysis*. *Statistics In Medicine*, 2002; 21 :1539–1558
- İlhan T. (2012). *Üniversite Öğrencilerinde Yalnızlık: Cinsiyet Rollerini Ve Bağlanma Stilllerinin Yalnızlığı Yordama Güçleri*. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri / Educational Sciences: Theory & Practice* , 12(4) , Güz/Autumn , 2377-2396.
- İmamoğlu S.(2003). *Öğretmen Adaylarının Öfke Ve Öfke İfade Tarzları İle Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, *Yüksek Lisans Tezi*. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Johnson, Randal K.; Harrold, Mycah L.; Cochran, Daisy J.; Brannan, Debi Ph.D.; and Bleistein, Tasha (2014) "An Examination of the First Years: Novice ESOL Teachers' Experiences with Loneliness and Stress," *PURE Insights: Vol. 3*, Article 8.

- Jones, W. H., Freemon, J. E. ve Goswick, R. A. (1981). *The persistence of loneliness: Self and other determinants*, *Journal of Personality*, (49), 27–28.
- Josselson, R., The Embedded Self: In J. Adelson (Ed.), (1988). *Handbook of Adolescent Psychology* (188-210). New York: Wiley
- Karakoç E., Taydaş O (2013). *Bir Serbest Zaman Etkinliği Olarak Üniversite Öğrencilerinin İnternet Kullanımı İle Yalnızlık Arasındaki İlişki: Cumhuriyet Üniversitesi Örneği*. Selçuk İletişim Dergisi. 7(4), 33-45.
- Karasu H. (2013). *Ergenlerde özerkliğin yordayıcısı olarak bağlanma stilleri ve proaktif kişilik yapılarının incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Gazi paşa üniversitesi, eğitim bilimleri anabilim dalı
- Karaşar B.(2014). *Öğretmen Adaylarının Bağlanma Stilleri Ve Sosyal Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 3(1), 27-49, 2014.
- Kaşaeli K. *Meta Analizde Heterojenlik Testinin Bir Örnek Üzerinde Uygulaması, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi İstanbul*.
- Kılıç Ş. D. (2014). *Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Ve Psikolojik Sağlık Düzeylerinin İncelenmesi*. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Koçak R.(2003). *Üniversite Öğrencilerinde Aleksitimi Ve Yalnızlığın Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırılması Ve Aralarındaki İlişkinin İncelenmesi*. Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi, Cilt 2(19), 15-24.
- Koenig, L. J., Isaacs, A. M., & Schwartz, J. A. J. (1994). *Sex-differences in adolescent depression and loneliness: Why are boys lonelier if girls are more depressed?* *Journal of Research in Personality*, 28, 27-43.
- Konyalıoğlu, A.P. (2000). *Üniversite Öğrencilerinin Duygusal İlişki, Bağlanma Tarzları ve Kişilik Tipleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Leondari, A. & Kiosseoglou, G. (2000). “*The Relationship of Parental Attachment And Psychological Separation to the Psychological Functioning of Young Adults*”. *Journal of Social Psychology*, 140, 451-466.
- Main, M., Kaplan, N. ve Cassidy, J. (1985). *Security in infancy, childhood, and adulthood: A move to the level of representation*. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 50 (1/2), 66-104.

- Main, M., Kaplan, N., & Cassidy, J. (1985). *Security in Infancy, Childhood, and Adulthood: A Move To The Level of Representation*. In I., Bretherton, & E. Waters (Eds). *Growing Points Of Attachment Theory And Research*. Monographs Of The Society For Research In Child Development, 50 (1-2 ; 209), 66-104.
- Mittlböck, M., & Heinzl, H. (2006). *A Simulation Study Comparing Properties Of Heterogeneity Measures In Meta-Analyses*. *Statistics In Medicine* , 4321-4333.
- Moja L , Moschetti I , Liberati A , Et Al. . *Understanding Systematic Reviews: The Meta-Analysis Graph (Also Called "Forest Plot")* , Intern Emerg Med , 2007 , Vol. 2 2 (Pg. 140 - 142)
- Morsünbül, Ü. (2005). *Ergenlikte Kimlik Statülerinin Bağlanma Stilleri, Cinsiyet ve Eğitim Düzeyi Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Nezlek J., Reis H. & Wheeler L. 1983. *Loneliness, Social Interaction, and Sex Roles* . Journal of Personality and Social Psychology , Vol. 45, No. A, 943-953
- Odacı H. (1994). *Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Yalnızlık, Benlik Saygısı Ve Yakın İlişkiler Kurabilme Düzeylerinin Ve Bu Düzeyler Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Onur, N. (2006). *Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ile atılganlık düzeyleri arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Oruç T. (2013). *Üniversite Öğrencilerinde Psikososyal Değişkenlere Göre Yalnızlık İle Otomatik Düşünceler İlişkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Özçelik İ. Y., İmamoğlu O., Çekin R., Başpınar S.G. (2015). *Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri Üzerine Sporun Etkisi*. Spor Ve Performans Araştırmaları Dergisi/ Journal Of Sports And Performance Esearches;6(1) 12-18.
- Özdemir H.E. (2017). *Bir Grup Üniversite Öğrencisinde Bağlanma Stilleri İle Narsisizm Arasındaki İlişki: Reddedilme Duyarlılığının Aracı Rolü*. Yüksek Lisans Tezi. Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.
- Özkazanç, A. (2010). *Sağlık. II. Kadın Hekimlik Vekadın Sağlığı Kongre Kitabı* , 16-22.

- Peplau, L. A., & Perlman, D. (1982). *Theoretical Approaches To Loneliness. A Sourcebook Of Current Theory, Research And Therapy*. New York: Wiley Interscience.
- Rapoza, A. & Yalçinkaya, A. (1998). "Do Attachment Styles Change Culturally?" *Science News*, 9, 136-142.
- Ried K., (2006). *Interpreting And Understanding Meta-Analysis Graphs. A Practical Guide*, Aust Fam Physician , 2006 , Vol. 35 8 (Pg. 635 - 638)
- Rokack, A. (2004). *Institute For The Study And Treatment Of Psychosocial Stress*. *Current Psychology: Developmental Learning* , 24-40.
- Rosenthal, R., & Dimatteo, M. (2001). *Meta-Analysis: Recent Developments In Quantitativemethods For Literature Reviews*. *Annu. Rev. Psychol.* , 59-82.
- Russell D. Peplau L. E., Ferguson M. L. (1978). *Developing A Measure Of Loneliness*, *Journal Of Personality Assessment*. 1978, 42,3.
- Russell, D.; Peplau, L. A. ve Cutrona, C. E. (1980). *The revised UCLA Loneliness Scale: Concurrent and discriminant validity evidence*. *Journal of Personality and Social Psychology*, (39), 472–480.
- Song F . (1999). *Exploring Heterogeneity In Meta-Analysis: Is The L'abbé Plot Useful?* , *J.Clin Epidemio*, 52:725–30.
- Sümer, N. Ve Güngör, D. (1999). *Yetişkin Bağlanma Stilleri*. *Türk Psikoloji Dergisi* , 71-106.
- Topkara G.(2014) .*Üniversite Öğrencilerinin Yeme Tutumları Ve Yetişkin Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Wang Mc , Bushman Bj., (1998). *Using The Normal Quantile Plot To Explore Meta-Analytic Data Sets* , *Psychol Methods* , Vol. 3 1 (Pg. 46 - 54)
- Wittenberg, M. T. ve Reis, H. T. (1986). *Loneliness, social skills, and social perception*. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 12, 121–130.
- Yalçın G. (2015). *Sosyal Medyanın Yoğun Kullanımın İleri Ergenlikte Yalnızlık Ve Depresyona Etkisi*. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldız, C. (2008). *Üniversite Öğrencilerinin Geçmişte Yaşadıkları Ayrılık Kaygısı ile Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Yılmaz B.(2007). *Üniversite Öğrencilerinin Kişilerarası İletişim Becerileri Ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla, 2007.
- Yılmaz E., Çöl M., 2014. *Kanıtı Dayalı Tıp*, Journal of Clinical and Analytical Medicine, 2014;5(6):537-4
- Yılmaz E., Yılmaz E.,Karaca F.(2008). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Destek Ve Yalnızlık Düzeylerinin İncelenmesi*. Genel Tıp Dergisi;18(2),71-79. York: Basic Books.

8. EKLER

8.1. EK 1. İlişki Ölçekleri Anketi (Relationship Scales Questionnaire; RSQ)

Aşağıda yakın duygusal ilişkilerinizde kendinizi nasıl hissettiğinize ilişkin çeşitli ifadeler yer almaktadır. Yakın duygusal ilişkilerden kastedilen arkadaşlık, dostluk, romantik ilişkiler ve benzerleridir. Lütfen her bir ifadeyi bu tür ilişkilerinizi düşünerek okuyun ve her bir ifadenin sizi ne ölçüde tanımladığını aşağıdaki 7 aralıklı ölçek üzerinde değerlendiriniz.

(1)------(2)------(3)------(4)------(5)------(6)------(7)

Beni hiç
tanımlamıyor

Beni kısmen
tanımlıyor

Tamamıyla
beni tanımlıyor

1. Başkalarına kolaylıkla güvenemem. (Korkulu)	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
2. Kendimi bağımsız hissetmem benim için çok önemli. (Kayıtsız)	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
3. Başkalarıyla kolaylıkla duygusal yakınlık kurarım. (Güvenli)	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
4. Bir başka kişiyle tam anlamıyla kaynaşıp bütünleşmek isterim.	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
5. Başkalarıyla çok yakınlaşırsam incitileceğimden korkuyorum. (Korkulu)	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
6. Başkalarıyla yakın duygusal ilişkilerim olmadığı sürece oldukça rahatım.(Kayıtsız, Saplantılı-t)	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
7. İhtiyacım olduğunda yardıma koşacakları konusunda başkalarına her zaman güvenebileceğimden emin değilim.	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
8. Başkalarıyla tam anlamıyla duygusal yakınlık kurmak istiyorum. (Saplantılı)	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
9. Yalnız kalmaktan korkarım. (Güvenli-t)	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)

10. Başkalarına rahatlıkla güvenip bağlanabilirim. (Güvenli)	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
11. Çoğu zaman, romantik ilişkide olduğum insanların beni gerçekten sevmediği konusunda endişelenirim.	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
12. Başkalarına tamamıyla güvenmekte zorlanırım. (Korkulu)	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
13. Başkalarının bana çok yaklaşması beni endişelendirir.	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
14. Duygusal yönden yakın ilişkilerim olsun isterim.	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
15. Başkalarının bana dayanıp bel bağlaması konusunda oldukça rahatımdır. (Güvenli)	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
16. Başkalarının bana, benim onlara verdiğim kadar değer vermediğinden kaygılanırım.(Saplantılı)	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
17. İhtiyacınız olduğunda hiç kimseyi yanınızda bulamazsınız.	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
18. Başkalarıyla tam olarak kaynaşıp bütünleşme arzum bazen onları ürkütüp benden uzaklaştırıyor.	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
19. Kendi kendime yettiğimi hissetmem benim için çok önemli. (Kayıtsız)	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
20. Birisi bana çok fazla yakınlaştığında rahatsızlık duyarım.	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
21. Romantik ilişkide olduğum insanların benimle kalmak istemeyeceklerinden korkarım.	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
22. Başkalarının bana bağlanmamalarını tercih ederim. (Kayıtsız)	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
23. Terk edilmekten korkarım.	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
24. Başkalarıyla yakın olmak beni rahatsız eder. (Korkulu)	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
25. Başkalarının bana, benim istediğim kadar yakınlaşmakta gönülsüz olduklarını düşünüyorum. (Saplantılı)	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)

26. Başkalarına bağlanmamayı tercih ederim. (Kayıtsız)	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
27. İhtiyacım olduğunda insanları yanımda bulacağımı biliyorum.	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
28. Başkaları beni kabul etmeyecek diye korkarım. (Güvenli-t)	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
29. Romantik ilişkide olduğum insanlar, genellikle onlarla, benim kendimi rahat hissettiğimden daha yakın olmamı isterler.	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
30. Başkalarıyla yaklaşmayı nispeten kolay bulurum.	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)

8.2. EK 2. UCLA Yalnızlık Ölçeği

Aşağıda çeşitli duygu ve düşünceleri içeren ifadeler verilmektedir. Sizden istenilen her ifade de tanımlanan duygu ve düşünceyi ne sıklıkta hissettiğinizi ve düşündüğünüzü her biri için tek bir rakamı daire içine alarak belirtmeniz.

	Ben bu durumu HİÇ Yaşamadım	Ben bu durumu NADİREN Yaşarım	Ben bu durumu BAZAN Yaşarım	Ben bu durumu SIK SIK Yaşarım
1. Kendimi çevremdeki insanlarla uyum içinde hissediyorum.	1	2	3	4
2. Arkadaşım yok.	1	2	3	4
3. Başvurabileceğim hiç kimse yok.	1	2	3	4
4. Kendimi tek başıyaymışım gibi hissetmiyorum.	1	2	3	4
5. Kendimi bir arkadaş grubunun bir parçası olarak hissediyorum.	1	2	3	4
6. Çevremdeki insanlarla bir ortak yönüm var.	1	2	3	4
7. Artık hiç kimseyle samimi değilim.	1	2	3	4
8. İlgilerim ve fikirlerim çevremdekilerce paylaşılıyor.	1	2	3	4
9. Dışa dönük bir insanım.	1	2	3	4
10. Kendime yakın hissettiğim insanlar var.	1	2	3	4
11. Kendimi grubun dışına itilmiş hissediyorum.	1	2	3	4

12. Sosyal ilişkilerim.	1	2	3	4
13. Hiç kimse beni gerçekten iyi tanımıyor.	1	2	3	4
14. Kendimi diğer insanlardan soyutlanmış hissediyorum.	1	2	3	4
15. İstedğim zaman arkadaş bulabilirim.	1	2	3	4
16. Beni gerçekten anlayan insanlar var.	1	2	3	4
17. Bu derece içime kapanmış olmaktan dolayı mutsuzum.	1	2	3	4
18. Çevremde insanlar var ama benimle değiller.	1	2	3	4
19. Konuşabileceğim insanlar var.	1	2	3	4
20. Derdimi anlatabileceğim insanlar var.	1	2	3	4

9. ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı :Ersal KESMEZ

Doğum Tarihi : 02/08/1984

İş deneyimi

- 2006-2009 Bandırma Final Dergisi Dershaneleri/Matematik Öğretmenliği
- 2010-2014 Batman Yunus Emre Ortaokulu/Matematik Öğretmenliği
- 2014-2017 Tarsus Kelahmet Orta Okulu/ Matematik Öğretmenliği
- 2017- Tarsus 100. Yıl Orta Okulu/ Matematik Öğretmenliği

Eğitim –Öğretim

- Adana/Kozan 60. Yıl İlk Okulu
- Adana/Kozan 50. Yıl Ortaokulu
- Adana/Kozan 50. Yıl Lisesi
- Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği

İletişim:

- aslano@hotmail.com
- ersalkesmex@gmail.com